

GŁOS LEKARZY

DWUTYGODNIK, POŚWIĘCONY SPRAWOM ZAWODOWYM LEKARSKIM, DEONTOLOGII LEKARSKIEJ I ZAGADNIENIOM Z ZAKRESU MEDYCYNY SPOŁECZNEJ.

SUBWENCYONOWANY PRZEZ IZBĘ LEKARSKĄ WSCHODNIO-GALICYJSKĄ.

:: WYCHODZI PIERWSZEGO I PIĘTNASTEGO KAŻDEGO MIESIĄCA ::

REDAGUJE KOMITET.

REDAKTOR NACZELNY: DR. SZCZEPAN MIKOŁAJSKI.

ADRES W SPRAWACH REDAKCYJNYCH I ADMINISTRACYJNYCH:

DR. SZCZEPAN MIKOŁAJSKI
LWÓW, UL. ŚNIADECKICH 6.

:: :: TELEFON NR. 48/VJ. :: ::

PRENUMERATA ROCZNA WYNOŚI 6 KORON :: W ROSYI 3 RUBLE ::
W NIEMCZECH 6 MAREK :: WE FRANCYI 6 FRANKÓW.

WSZELKIE PRZESYŁKI PIENIĘŻNE ADRESOWAĆ NALEŻY:

DR. JAKÓB MOSZKOWICZ, LWÓW, UL. AKADEMICKA 28.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZĘD. NR. 39.786.

W JEDNOŚCI SIŁA!

TREŚĆ: Dr. Szczepan Mikołajski. Ankieta w sprawie wydawania świadectw i orzeczeń lekarskich w szpitalach. — Dr. A. Kuh n. Rozszerzenie jaglicy w kraju i drogi do jej zwalczania. — Sprawozdanie z czynności Izby lekarskiej wschodnio-galicyjskiej. — Kronika. — W fejetonie Wirski. Dotąd... ale nie dalej. (Dokończenie).

Ankieta w sprawie wydawania świadectw i orzeczeń lekarskich w szpitalach.

W dniu 17. kwietnia zebrała się ankieta, zwołana przez Izbę lekarską wschodnio-galicyjską w celu omówienia wątpliwości w sprawie wydawania świadectw przez lekarzy szpitalnych.

Przewodniczył prezydent dr. Festenbug. Uczestniczyli w obradach członkowie Wydziału Izby: dr. Kohlberger, dr. Mikołajski, dr. Papee, dr. Schellenberg, szef departamentu sanitarnego Wydziału krajowego dr. Bernadzikowski, inspektor szpitali dr. Müller, dyrektor szpitala powszechnego dr. Starzewski, dyrektor szpitala izraelskiego dr. Mehler.

Za podstawę dyskusji wzięto kwestyonaryusz, zamieszczony w nr. 7 „Głosu lekarzy“ br.

Po zagajeniu referenta dr. Mikołajskiego pierwszy zabrał głos dr. Bernadzikowski i stwierdził, że jakkolwiek w szczegółach powstaje nieraz wiele wątpliwości z powodu niedość dokładnych określeń ustawowych, to jednak, ogólnie rzecz biorąc, należy trzymać się pewnych norm, już dotąd w praktyce ustalonych.

I tak w r. 1906 Wydział krajowy zajmował się już rozstrzygnięciem pytania, czy lekarz szpitalny może wydawać świadectwa o chorych szpitalnych. Chodziło wtedy o chorego, co do którego kolejowy zakład ubezpieczeń od wypadków domagał się wyjaśnień. Wydział krajowy orzekł, że świadectwa na żądanie tej instytucji wydawać można, że mają to czynić prymariusze oddziałów za wiadomością dyrektora, że wynagrodzenie ma być poprzednio z góry umówione między instytucją i lekarzami a wypłacane za pośrednictwem dyrekcji szpitala i że dyrektor ma kontrasygnować świadectwo.

Ten precedens pozwala przypuszczać, że w innych analogicznych przypadkach Wydział krajowy zezwoliłby na wy-

dawanie świadectw dla towarzystw ubezpieczeń od wypadków a zapewne rozciągnie to i na inne podobne instytucje publiczne.

Także i w takich wypadkach, gdy rodzina po zmarłym w szpitalu przychodzi z blankietem towarzystwa ubezpieczeń dla stwierdzenia przyczyny śmierci, nie sprzeciwia się służbie szpitalnej wypełnienie tego blankietu.

Gdy w sprawach karnych sąd wkracza u chorego szpitalnego, lekarz szpitalny zazwyczaj jest obecny przy komisji, jako jeden ze znawców sądowych a przeciw temu nic mieć nie można, gdyż leży w interesie chorego i służby szpitalnej, aby nie zdejmowano opatrunku w nieobecności lekarza ordynującego. Za te czynności lekarze szpitalni pobierają wynagrodzenie od sądu.

Zresztą Wydział krajowy i dyrekcja szpitala musi stać na stanowisku ustawy i gdy strona prywatna żąda wyjaśnień, można jej podać jedynie nazwę choroby, o ile nie sprzeciwia się temu obowiązek tajemnicy lekarskiej.

Dr. Starzewski jest zdania, że w całej tej sprawie należy ściśle rozróżnić dwie rzeczy: 1) świadectwo i orzeczenie, 2) historię choroby.

Zadaniem szpitala jest leczenie chorych a lekarz szpitalny jest obowiązany badać chorych jedynie ze względu na ten cel leczenia. Inne badania nie wchodzą w zakres jego obowiązków, a w szczególności nie ma on obowiązku przedsięwzięcia takich badań, które stwierdzają, w jakim odsetku zdolność do pracy trwale upośledzoną będzie, lub czy badany jest w pełni władz umysłowych, czy jest lub był poczytalnym, czy nie doznał upośledzeń pewnych zmysłów, (słuchu, wzroku) i o ile jego cierpienie jest następstwem wypadku lub wrogiego działania innej osoby. To wszystko należy do lekarza rzeczoznawcy a nie do lekarza szpitalnego. Lekarz szpitalny ma tylko spisywać historię choroby i składać ją do aktów szpitalnych.

Nikt przeto nie może żądać od lekarza szpitalnego wydawania bezpłatnego świadectwa lub orzeczeń. Władza, a mia-

AUTO-AERO

Kupującego automobil „Fiat“ wyuczymy bezpłatnie kierowania wozem aż do uzyskania patentu szoferskiego.

Największe w kraju przedsiębiorstwo automobilowe.

GARAGE-BOKSY

Pierwszorzędne warsztaty reparycyjne, urządzone według ostatnich wymogów techniki.

Samorodne spajanie, wulkanizator uniwersalny, parowy, amerykańskie maszyny do obróbki metali, z popędem elektrycznym. — Pierwszorzędne siły fachowe. — Stacja benzyny i smarów dzień i noc otwarta. — Czyszczenie wozów. — Magazyny wszelkich przyborów automobilowych. — Na żądanie wysyłamy specjalistów inżynierów i monterów.

Telefon 160.

AUTO-AERO

Lwów, ulica Chocimska.

Wyłączne zastępstwo światowej sławy

„FIAT“

automobili

Właściciel firmy: JAN NOWORYTA.

Adres telegraficzny: Autero, Lwów.

Nowość!

PLANTACOL

Syrup z Plantago lanceolata, jedyny wypróbowany i niezawodny środek przeciw kokluszowi u dzieci, nie zawierający żadnych narkotyków — jak również

Laboratorium chemiczno-farmaceutyczne Apteki pod „Hugieq“ EMILA JEZERSKIEGO dz. B. SCHEINBACH, Lwów, ul. Gródecka 30. — Telefon 1181.

Nowość!

Syrup Sulfogujakolowy z Plantago i kodeiną przeciw kaszlowi, katarom i zaflegmieniom płuc u dorosłych poleca PT. Panom Lekarzom do ordynacji

Nowość!

nowicie Wydział krajowy, starostwa, sądy, mogą jedynie zażądać odpisu historii choroby i wtedy dyrekcja szpitala w odpisie ją przesyła. Sąd może nadto zawezwać lekarza jako świadka, lecz wtedy także lekarz szpitalny musi ograniczyć się ściśle do podania szczegółów z historii choroby a wstrzymać się od wypowiedzania opinii rzeczoznawczej, chyba gdy go sąd w tym wypadku jako rzeczoznawcę przesłuchać zechce za wyplatą przepisanej taksy.

Strony prywatne nie mają prawa wymagać nawet historii choroby i lekarz szpitalny wydać jej im nie może bez wyraźnego zezwolenia przełożonej władzy tj. Wydziału krajowego. Tem bardziej strony prywatne żadnych świadectw ani orzeczeń od szpitala wymagać nie mogą.

Obecnie chodzi głównie o to, czy za zezwoleniem Wydziału krajowego lekarze szpitalni, chociaż nie mają do tego obowiązku, mogą zająć się badaniem rzeczoznawczym chorych dla celów sądu, kas ubezpieczeń i innych publicznych instytucji i czy wolno im za te czynności nadobowiązkowe pobierać pewne wynagrodzenie. Rzecz tę już wyjaśnił szef departamentu sanitarnego dr. Bernadzikowski. Ze stanowiska interesów zawodowych lekarzy bezpłatne wydawanie tego rodzaju opinii i orzeczeń byłoby nieodpowiednią konkurencją dla lekarzy pozaszpitalnych.

Z tą sprawą łączy się dalsze bardzo ważne zagadnienie co do przyjmowania do szpitala pewnych osób jedynie w celu obserwacji i badań rzeczoznawczych. Otóż o ile te osoby nie potrzebują leczenia szpitalnego, lekarz nie ma obowiązku ani prawa ich przyjmować. A jednak szpitale są często zasypywane takimi żądaniami.

W Niemczech ta sprawa jest inaczej uregulowana i tam uszkodzony bywa z urzędu oddany do szpitala na obserwację. U nas dotąd niema tego rodzaju przepisów.

Dr. Müller wyjaśnia, że w r. 1906 zakład ubezpieczeń kolejowy od wypadków odwołał się do Wydziału krajowego w sprawie badania pewnego kolejarza a wtedy rozstrzygnięto ten wypadek w sposób, przez dr. Bernadzikowskiego wspomniany.

Rezolucja, którą zakład ubezpieczeń otrzymał za pośrednictwem dyrekcji szpitala lwowskiego opiewa:

„W załatwieniu podania z 9. sierpnia br., wniesionego do Wydziału krajowego we Lwowie, zawiadamiam, że decyzją Ministerstwa spraw wewnętrznych z 6. listopada 1888 L.19.541 wzbroniono szpitalom publicznym wystawiania świadectw słabości osobom, leczonym w szpitalu.

„Aby jednak umożliwić instytucjom publicznym otrzymywanie niezbędnie potrzebnych świadectw dla spełnienia obowiązków, na instytucje te ustawą włożonych, dyrekcja szpitala lwow. w myśl upoważnienia Wydziału krajowego L. 35.568/06 podejmuje się pośredniczyć w przesyłaniu świadectw i orzeczeń, wypracowanych przez kierowników oddziałów którzy chorych obserwowali, jeżeli umowa co do honorarium za wystawienie świadectwa przed wydaniem orzeczenia zawartą została między instytucją, żądającą świadectwa a odnośnym kierownikiem oddziału, jako stroną prywatną, wystawienie bowiem stronom prywatnym świadectw i orzeczeń nie wchodzi w zakres czynności urzędowych lekarzy szpitalnych“.

Jednak zakład ubezpieczenia protestował przeciw uważaniu go za stronę prywatną a ostatecznie zażądał za pośrednictwem magistratu, jako władzy, wydawania historii choroby.

Dr. Kohlberger tłumaczy, dlaczego kulparkowski szpital jest zmuszony przyjmować do obserwacji osoby przez sąd przysyłane. Dawniej był w Kulparkowie oddział obserwacyjny. Po jego zniesieniu chory może być przyjęty tylko za poświadczeniem lekarza rządowego, we Lwowie lekarzy miejskich, że cierpi chorobę umysłową.

Od dawnych lat sądy posyłają do obserwacji zbrodniarzy, chcąc wy badać, czy osoby te w chwili popełnienia zbrodni były poczytalne lub czy wogóle są chore na umyśle.

Od dawnych lat sądy posyłają do obserwacji zbrodniarzy a to oparł się o Wydział krajowy, który też rozstrzygnął, że zakład służy do leczenia a nie do obserwacji. Odsyłano więc te osoby do szpitala w zakładzie karnym, gdzie urządzono dla nich oddział obserwacyjny, który jednak okazał się niedostatecznym i znowu pozostał jedynie Kulparków jako miejsce obserwacji. Wreszcie dyrekcja musiała ze względów publicznych zgodzić się na przyjmowanie tych zbrodniarzy, symulujących chorobę umysłową lub nią dotkniętych a to opierając się na tem, że zachowanie się ich było dla otoczenia groźne.

Jednak co do badania tych osób i orzekania o ich stanie umysłu jest to zadaniem nie zakładu, lecz lekarzy znawców sądowych i sąd może z poza zakładu znawców zawezwać. Sąd porucza obserwację lekarzom w zakładzie i płaci po 2.10 kor. za każdy dzień obserwacji, która trwa około 6 tygodni, czasem krócej, lub dłużej.

W pewnym wypadku sąd w Złoczowie odmówił zapłaty należności lekarskiej, utrzymując, że opłaciwszy koszt szpitala, uczynił zadość wszelkim zobowiązaniom. Wtedy sąd wyższy uznał, że lekarzom zakładowym zawsze należy się wspomniana taksa, gdyż ich czynności rzeczoznawcze są nadobowiązkowe.

Co do osób, które sąd przysyła w celu orzeczenia o ich rozporządzalności, to zakład ich nie przyjmuje i odsyła je do Sekcji II. sądu, każąc im przybywać do badania w zakładzie w porze, gdy odbywają się komisje kuratelarne.

Dr. Mehler oznajmia, że szpital żydowski, jakkolwiek jest instytucją prywatną, trzyma się zawsze zasady, że żadnych świadectw ani orzeczeń nie wydaje się stronom prywatnym, a jedynie na żądanie sądu.

Dr. Kohlberger nadmieniam, że często władza przełożona chorego zapytuje o stan zdrowia chorego a wyjaśnienie w tym razie mogłoby szkodzić interesom chorego, przyspieszając jego pensjonowanie lub odprawę albo wyjaśniając dyskretny charakter cierpienia. W takich razach zakład daje władzy zawsze odpowiedź wymijającą, stojąc na straży tajemnicy lekarskiej.

W dalszym ciągu przemawiali: dr. Schellenberg, dr. Papee i referent dr. Mikołajski, streszczając wyniki dyskusji.

Co do innych pytań kwestyonariusza ankietę wyraziła zdanie, że (ad 2) lekarzom szpitalnym wolno pobierać wynagro-

WIRSKI.

Dotąd... ale nie dalej.

Ze wspomnień studenta medycyny.

(Humoreska miejscami wcale tragiczna).

(Dokończenie).

Si non e vero...

A owe rozmaite obłąkane wierszyki („A w tancbudzie brzmi muzyka od ucha...“), które ja gryzmołem na biało lakierowanych ławkach wykładowej sali chirurgicznej, lub aforyzmy w rodzaju: *enfin tout ce qu'il y a le plus beau au monde c'est la femme*, pod którymi wszędzie (nieczuły sam na sławę) podpisywałem jako autora kolegę Kazia S.

Jakiś czas krążył w odpisach, budząc zdrowy entuzjazm wśród młodzieży poemat, pod tytułem „Lekarz zadżumiony“, który ja dosiadłszy, jak powiadał śp. Hirtl, „*einen hartmauligen Pegasus*“, na intencję i pod rzekomym autorstwem kolegi Kazia w świat puściłem*).

*) Nie mogę się powstrzymać, aby w dopisku nie przytoczyć owego wierszyka, w którym, jak czytelnik łatwo spostrzeże, naśladował mię Słowacki. Baczność panowie! *Messieurs voila!* jak mówią francuscy połoźnicy, demonstrując wydobyty płód po obrocie na nóżkę.

Lekarz zadżumiony.

Trzy razy księżyc odmienił swe lice
Jak na tym domu przybiłem »tablicę«.
Małeńkie dziecko i sędziego żonę —
Poborcy syna — inspektora córki
Ja kurowałem (wszystko pogrzebione)
A ja samotny!.. Patrz! mógł pagórki,

A ja samotny!.. zwłaszcza gdy do dworu
Wezwano, za mną szedł anioł pomoru.

I tak tu, patrząc na te konające,
Ja wysiedziałem całe trzy miesiące.

Ja sam zwątpilem, czym cudowny lekarz,
Gdy na mych rękach umierał aptekarz
(Najmniej kochany w pacjentów gronie
I najmniej z wszystkich płakany po zgonie).

Łamałem ręce i wołałem głośno:
Oby nie umarł, lub się był nie rodził!
A tam.. w aptece... z twarzą nielitośną...
Konał aptekarz!.. Błady miesiąc wschodził,
Gdy rozważyłem, że zbyt długo jęczy...
Jam go dodusił! Niechaj się nie męczy...

Czterdzieści nocy oraz dni czterdzieście
Nikt mię nie wezwał na wieś ani w mieście,
Zwłaszcza, że nawet z jedynej apteki
(Aptekarz umarł) któżby wydał leki?

Aż raz... Ach! Rządu nademną opieka!..
Patrzę... w komnatę ktoś cicho zagląda,
Widzę... uchyla ktoś drzwi do połowy
(Ale nie była to głowa wielbłąda).
I już myślałem, że ujrzę człowieka...
Nie!.. egzekutor był to podatkowy!
Spojrzał!.. miał przy tem twarz tak bezlitośną
Ze zawołałem; »czego pan chcesz!« głośno.

On, nic nie rzekłszy, idzie w moją szatnię,
Zabiera »szaty« najmilsze.. ostatnie...
A ja myślałem, że przecież te płótka
Straszne się ludziom obcym muszą zdawać.

Gdy pacjentów wzięła śmierć okrutna,
Zacząłem w sobie nakoniec poznawać,
Że nie została dla mnie żywa noga,
Bo tam »mój« cmentarz... a tamtędy droga...

(podpisano)

Kazio Szczyпка

Autor,

potomek w prastarej linii Scypiona Afrykańskiego.

dzenie za czynności rzeczoznawcze, które jednak tylko na żądanie władz mają skuteczniać, że czynności te ma spełniać a więc i honorarium za nie otrzymywać kierownik oddziału i to nie bezpośrednio, lecz przez dyrekcję szpitala, że za samą historię choroby, wydaną na żądanie władzy żadne wynagrodzenie się nie należy, że (ad 3) wynagrodzenia te są prywatną własnością paszczogólnych lekarzy, więc nie można nią z góry rozporządzać na użytek wszystkich lekarzy szpitalnych lub ogółu lekarzy (ad 4).

W tem miejscu dr. Mikołajski odczytał list dr. Maćki z Krakowa, który doradza, by te należności przekazywano do funduszu wdów i sierót po lekarzach. Ankieta uznała to za niemożliwe.

Dalej uznała ankieta (ad 5), że czynności rzeczoznawcze mają być dokonywane w godzinach pozasłużbowych i nie mogą naruszać obowiązków służby szpitalnej, że w każdym wypadku należy się liczyć z obowiązkiem tajemnicy lekarskiej i że należności za te czynności nie powinny być niższe, niż w praktyce pozaszpitalnej.

Wreszcie dr. Müller podniósł, że przed uregulowaniem ostatecznym norm pod tym względem wypada dowiedzieć się, jakie są normy w innych krajach państwa i zagranicą.

Izba lekarska wschodnio-galicyska odniesie się w tej mierze po informację do innych izb lekarskich.

Prezydent dr. Festenburg podziękował uczestnikom za udział w ankiecie i zamknął posiedzenie.

Dr. Szczepan Mikołajski.

Rozszerzenie jaglicy w kraju i drogi do jej zwalczania.

Wykład, wygłoszony przez krajowego inspektora sanitarnego dra A. Kuhna, w dniu 24. lutego 1912 na posiedzeniu Zjazdu lekarzy rządowych we Lwowie.

Krajowa Rada zdrowia obradowała w dniu 12. czerwca 1906 nad sprawą jaglicy w kraju. Po wyczerpującym sprawozdaniu prof. Macheka i ożywionej dyskusji uchwalono następujące wnioski:

1. Należy utworzyć ambulatorya w miastach powiatowych i większych miasteczkach kraju, w których osoby, cierpiące nietylko na jaglicę, lecz wogóle na choroby spojówek, znalazłyby bezpłatną pomoc lekarską. Ambulatorya te należałoby oprzeć o instytucję lekarzy okręgowych i o szpitale prowincjonalne. Wobec tego musiałyby być pomnożoną ilość okręgów sanitarnych w tych powiatach, gdzie jaglica jest więcej rozszerzoną. Za czynności te powinni być lekarze osobno wynagradzani z funduszy publicznych.

2. Utworzyć dla próby jeden szpital ruchomy pod kierunkiem okulisty. Szpital taki miałby być urządzony w większych ogniskach jaglicy, a po opanowaniu epidemii w jakiejś miejscowości mógłby być przeniesiony na inne podobne miejsce.

Obie te instytucje, a więc ambulatorya i szpitale dla jaglicowych, musiałyby działać według ścisłych instrukcji i pod ciągłą kontrolą organów rządowych.

Dokuczałem mu więc setnie. Dziwna w tym chłopcu była jednak organizacja duchowa. Nie był pozerem. Przeciwnie. A jednak w prostej, niezłożonej duszy jego, podobnie jak w piersi Memnona, odbrzmiwały tylko same dobre i szlachetne dźwięki, podczas gdy ja w owych czasach bywałem chochlikiem.

Nadspodziewanie zastałem Kazia Szczypkę w domu i poprosiłem go, aby się natychmiast ze swego mieszkania wynosił.

— Ja pojutrze mam rygorozum na karku — mówiłem — a wiesz, co to znaczy i czym to pachnie?! A fizyki to prawie tak dobrze, jak jeszcze nie czytałem... Wynos się z domu! — „Wynochy“!

— Ech! co tam fizyka!.. pocieszał mię pocziwy Kazik, zabierając się do wyjścia.

* * *

W trzy dni później, oblewając zdany egzamin, taką miałem przemowę:

— Przy rygorozum — wiecie — pytał mię Weichmann z kości skalistej o „te stosunki“. A co?!.. Nie mówiłem wam, kolego, że tak będzie? A niechże to siarczyste pioruny!.. Ale zje dyabła „Stary“! Gdyby nie mięsień... jakże... krótszy o wiele, niż jego łacińskie przezwisko... aha!.. *tensor tympani*... byłbym może dostał przy „praktycznym“ celująco. Ale Stary zawsze musi coś wymacać...

* * *

Dalszy przebieg wypadków strasznego wieczoru 23. marca 1914 roku jest powszechnie znany. Dla całości zwięźle je przedstawię.

Co do zwłok młodzieńca to z niewiadomych, niezbadanych przyczyn nie uległy one rozkładowi.

Od 500 lat leczą

światowej sławy radio - siarkowe
gorące źródła i kąpiele błotne w

TRENCSEN-TEPLICZ

Górne Węgry.

Główna linia kolejowa Berlin — Oderberg — Wiedeń,

podagrę, reumatyzm etc. Nowe budynki z wykwiintnem urządzeniem. Nowy Grand Hotel. Nowe łaźienki. Romantyczne położenie górskie. Otwarte cały rok. Wspaniała wiosenna kuracja. Pensjonaty nie drogie. Dla domowej kuracji wysyłka szlamu. — Prospekty: Dyrekcya kąp.

3. Postarać się, ażeby wojsko nie urlopowowało żołnierzy, nawiedzonych jaglicą, przed ich wyleczeniem i by stworzono osobne oddziały, złożone wyłącznie z żołnierzy dotkniętych jaglicą.

4. Zażądać, by władze wojskowe przedkładały wykazy o żołnierzach urlopowanych z powodu jaglicy wprost do Namiestnictwa zamiast, jak dotychczas, do Starostwa i by w wykazach tych były podane imiona i nazwiska chorych, a nadto daty, z których możnaby wiedzieć w przybliżeniu, gdzie żołnierze ci nabawili się choroby.

5. Z powodu znacznej różnicy zdań, zachodzącej między lekarzami w rozpoznawaniu jaglicy, należy dążyć do ujednostajnienia podstaw do rozpoznawania tej choroby, a to zarówno między lekarzami cywilnymi, jak i wojskowymi.

6. Stwierdzić przez siły fachowe, ile jest właściwie rzeczywistej jaglicy w kraju.

Na podstawie tych wniosków krajowej Rady zdrowia Namiestnictwo, po uzyskaniu aprobaty Ministerstwa spraw wewnętrznych, wzięło się raźnie do przygotowania szerokiej akcji ku zwalczaniu jaglicy.

W imię zasady, że przedewszystkiem należy poznać wroga, którego się zwalczać zamierza, Namiestnictwo okólnikiem z 1. stycznia 1907 zarządziło dokonanie w całym kraju przez lekarzy rządowych i autonomicznych stwierdzenia istotnej liczby jaglicowych.

Dochodzenia zostały dokonane w latach 1907 i 1908, częściowo także i później, na ogół biorąc z wielkim nakładem pracy i dobrej woli, a wyniki są następujące: w 1703 gminach kraju z ludnością 2,949.302 zbadano 115.467 osób dotkniętych chorobami ocznymi.

Ogółem stwierdzono 13.911 przypadków jaglicy, zaś 4.792 przypadków podejrzenia jaglicy. Z osób, dotkniętych jaglicą, 2.343 (16.8 prc.) cierpiało na jaglicę świeżą, zaś u 1.353 osób (9.7 prc.) jaglica była połączoną z zajęciem rogówki. Ten ostatni odsetek w przeciwieństwie do innych statystyk jest bardzo mały.

Cyfra 13.911 jest tylko przybliżona, gdyż nie we wszystkich powiatach z jednakową skrupulatnością przeprowadzono badania, a wielu chorych jaglicowych usunęło się od badania.

Tutaj dotykamy kwestyi ewidencji jaglicowych.

Po ponownem troskliwym skonstatowaniu śmierci i po ujemnej próbie Icarda przystąpiono w końcu z zachowaniem wszelkich ostrożności do sekcji zwłok w zakładzie anatomii patologicznej, w obecności wszystkich profesorów wydziału lekarskiego uniwersytetu miejscowego i anatomów, przybyłych z Berlina, Wiednia i Gracu.

Prócz zwałobienia płatów środkowego i dolnego płuca prawego. prócz dziwnie wiotkiego mięśnia sercowego i zmian mięsnych ostrych w nerkach, na co wskazywało już rozpoznanie kliniczne, napotkano wszędzie w naczyniach krew płynną jasno-czerwoną, i zawierającą hemoglobinę utlenioną!

Byłoby to działanie owego płynu, zastosowanego przez dra Kulskiego do wśródzylnych wstrzykiwań? Miałaby ten płyn własność ożywiania bodaj chwilowego martwych tkanek? Te pytania pozostaną na razie — oby nie na zawsze! — bez odpowiedzi.

W każdym razie zwłoki oparły się rozkładowi, części ich w oszklonych gablotkach zakładu anatomii patologicznej zachowały do dziś dnia swą świeżość, a cudna twarz ze spokojnym uśmiechem śmierci na niepokalanych w swej czystości rysach i głowa Apollina o złotych włosach, zamknięta w szklanym słoju, godną byłaby i dziś jeszcze służyć za wzór dla duża Praksytelesa. Płyn ten posiada prawdopodobnie zdolność konserwacyjną większą i lepszą, niż alkohol lub formalina, bo nie stwardnia ani nie zmienia tkanek i mógłby znaleźć obszerne zastosowanie przynajmniej przy balsamowaniu zwłok.

Jaki był skład chemiczny tego płynu, zastosowanego przez dra Kulskiego, niestety nie wiemy. Domyślać się jedynie możemy na podstawie recepty, po którą Kulski dzień przedtem do apteki posyłał, a częściowo i na podstawie badania narządów

Dzisiaj jesteśmy ograniczeni na wykazy żołnierzy urlopowanych z powodu jaglicy, wykazy szpitali, przypadki u popisowych i przypadkowo stwierdzone przy wizytacjach szkół, niekiedy przy sposobności wydawania świadectw lekarskich lub w praktyce prywatnej, ewentualnie wreszcie dane, uzyskane w czasie pojawiających się tu i ówdzie epidemii jaglicy.

W formularzach na gminne doniesienia o chorobach zaraźliwych wymieniono wprawdzie jaglicę jako jedną z chorób zaraźliwych, o których pojawieniu należy donosić, atoli z łatwo zrozumiałych przyczyn wójtowie czynią to nader rzadko. Wprawdzie, idąc po nitce do kłębka, można wyśledzić przypadki jaglicy w rodzinach i u współmieszkańców osób dotkniętych jaglicą, o których dowiedzieliśmy się w jeden z powyższych sposobów, atoli dochodzenia tego rodzaju wymagają wiele czasu, którego lekarz powiatowy w obecnych stosunkach nie ma, a zresztą przy najlepszych nawet chęciach tego lekarza wielu jaglicowych ujdzie jego badaniu.

Dlatego żądać musimy wprowadzenia ustawowego ściśle określonego obowiązku donoszenia o jaglicy na wzór ustawy pruskiej o chorobach zaraźliwych z roku 1905, która postanawia, że doniesienie o każdym zachorowaniu na jaglicę ma uczynić lekarz ordynujący, albo głowa gospodarstwa domowego, albo inna osoba, trudniąca się zawodowo pielęgowaniem chorych, albo wreszcie właściciel domu i mieszkania, tudzież przełożony zakładu, w którym zachorowanie się wydarzyło. Projekt austriackiej ustawy o chorobach zakaźnych, wniesiony przez rząd w r. 1908, nie obejmował jaglicy; poprawiono ten błąd dopiero w projekcie wniesionym w roku 1912.

Na razie przeto trzeba „szukać“ jaglicy w gminach sposobem wyżej naszkicowanym, a dodać do tego peryodyczne badanie oczu wszystkich robotników fabrycznych, rolnych, lasowych, przy budowach kolei i t. p. W miejscowościach, bardziej jaglicą nawiedzonych, wchodziłoby w rachubę zbadanie oczu całej ludności. Także osoby, będące w ewidencji jako wyleczone z jaglicy, powinny być peryodycznie badane ze względu na możliwe nawroty choroby.

Przy sposobności powyższych badań należałoby sporządzić dla każdego jaglicowego osobną kartę indywidualną wedle przepisanej formularza, na której później możnaby prowadzić historię choroby. Z tych kart indywidualnych lekarz powiatowy zestawiałby kataster jaglicowych, wedle poszczególnych gmin.

Wykazana liczba 13.911 jaglicowych oznacza w stosunku do ludności całego kraju prawie 0.2 prc., zaś w stosunku do ludności gmin, w których dochodzenia przeprowadzono, prawie 0.5 prc., a wobec wspomnianych już okoliczności przyjąć należy, że stosunek ten jest gorszy.

Niewątpliwie mamy więc prawo mówić o chorobie nagminnej (Volkskrankheit), której zwalczanie należy do zakresu działania administracji państwowej.

Liczba świeżych przypadków jaglicy, a zatem pochodzących z zarażenia w ostatnim czasie, stosunkowo znaczna i liczba powikłań zajęciem rogówki, ze względu na to, że dane

osoby są zagrożone ślepotą, bardzo niepokojąca, przemawiająca za rychłym podjęciem akcji ku zwalczaniu jaglicy, a to tem rychlejszem, że samopomoc ludności jest zbyt mała, gdyż zaledwie 3.292 (23.7 prc.) wykazanych jaglicowych leczyło się wogóle kiedyś z powodu jaglicy.

Z uwagi na to, że jaglica przyczynia się do zmniejszenia zdolności wojskowej i siły podatkowej ludności (ociemniała wskutek jaglicy), musimy przyjść do przekonania, że w interesie państwa leży wytepienie tej choroby, a wkłady, poniesione na ten cel, nie będą stracone.

Za najskuteczniejszy środek w walce z jaglicą uznano już powszechnie leczenie jaglicowych. Jednakże nie takie, jakie obecnie się odbywa, gdzie leczenie to pozostawia się dobrej woli chorego lub też porucza bezpłatnie lekarzom, pozostającym w publicznej służbie, a obarczonym wszelakimi obowiązkami nadmiernie, lub wreszcie chorego oddaje się do leczenia szpitalnego, wiedząc z góry, że za kilka dni z powodu przepełnienia szpitala, bez względu na stan choroby wydalony zostaje. Wszystko to robi się „ut aliquid fecisse videatur“, dla formalnego zadośćuczynienia przepisowi; postępowanie takie sprawie przynosi więcej szkody, niż pożytku, z jednej strony bowiem usypia sumienie władzy sanitarnej, z drugiej strony zniechęca chorych, którzy w zarządzeniach władzy widzą raczej szykanę, aniżeli dobrą wolę.

Przedewszystkiem należałoby stosować przynajmniej pośredni przymus leczenia się z jaglicą, podobnie, jak się postępuje co do szczepienia ospy, żądając przy wstępie do szkół, urzędów i t. p. stwierdzenia lekarskiego, że kandydat jest wolny od jaglicy, względnie z niej wyleczony. Wedle § 9 wspomnianej ustawy pruskiej osoby, dotknięte jaglicą, które nie mogą udowodnić, że znajdują się w opiece lekarskiej, mogą być zmuszone do poddania się leczeniu.

Leczenie jaglicowych powinno być zorganizowane w sposób odpowiadający stosunkom krajowym i być bezpłatne dla chorych; fundusze potrzebne powinny być udzielone w wysokości odpowiadającej potrzebie.

Leczenie musi odbywać się głównie w ambulatoriach, urządzonych w ten sposób, aby chorzy bez zbytecznego utrudzenia i bez znaczniejszej straty czasu mogli z nich korzystać, przy czem byłoby wskazane wyjątkowo wypłacać zgłaszającym się ubogim jaglicowym odszkodowanie za stracony zarobek.

Szpitalne wchodzi dopiero w drugim rzędzie w rachubę, a mogłyby być urządzone albo jako osobne szpitale dla jaglicowych w większych ogniskach jaglicy, albo jako osobne oddziały powszechnych szpitali prowincjonalnych. Do leczenia szpitalnego nadawali się chorzy ze szczególnie złośliwą formą jaglicy, zagrożeni bezpośrednio ślepotą, lub wreszcie potrzebujący zabiegów operacyjnych.

Szpitalne i oddziały szpitalne dla jaglicowych musieliby prowadzić okuliści; lekarze dla ambulatoryów rekrutowaliby się głównie z lekarzy okręgowych i gminnych, a musieliby być odpowiednio przygotowani na kursach, urządzonych w krajowych klinikach uniwersyteckich.

i krwi zmarłego, że do przygotowania, jeżeli nie w skład płynu, wchodziły: rozczyń fizyologiczny soli, soda, woda utleniona, prawdopodobnie hexa-hydro-hemato-porfiryna i jakaś sól radio-czynna. Jaka była reszta składników i w jakim stosunku, o tem prawdopodobnie nigdy się nie dowiemy.

Część płynu rozlanego na posadzce została przy przenoszeniu zwłok roztrąta, później bedel Franciszek, sprząając prosektoryum, resztę go usunął, na co w zamieszaniu nie zwrócono w pierwszej chwili uwagi.

* * *

O losie występujących tu osób, choć i to jest rzeczą powszechnie znaną, dodaję słów kilka.

Bedel Tulik nie preparuje już czaszek i piszczeli ani nie przepiłowuje kości skalistej. Chorował obłożnie wskutek doznanego przestrawienia przez kilka tygodni. Po wyzdrowieniu pomimo „dekretu“ za żadne skarby świata nie dałby się skłonić do pozostania w służbie w prosektoryum. Znienawidził „nieboszczyków“ i zażywa obecnie chleba *bene merentium*, odznaczony za odwagę krzyżem zasługi.

Co do dra Kułskiego to odzyskał w końcu przytomność, lecz włos mu w ciągu jednego tego strasznego wieczoru posiwiał, a umysł jego — ach! wszyscy o tem wiemy — pozostał, oby nie na zawsze! — kartą o zatartych nieczytelnych zgłoskach.

Czy odzyska kiedyś pełnię sił niezwykłego umysłu, czy bodaj na chwilę jaki błysk przytomności nie wskaże nam na skład chemiczny owego różowawego płynu i brzemienneo w następstwa odkrycia?

Wiadomo tylko z rozmów, poprzednio prowadzonych, że Kułski przygotowywał się do stwierdzenia odczynu przy zmianach pod wpływem płynu Icarda i dokonał zapewne przypadkowo tajemniczego wynalazku.

W wypadku, który opisałem, odwieczna walka pomiędzy duchem ludzkim a zazdrośnie strzeżonymi prawami przyrody została na razie nierozstrzygnięta.

Może na długo?..

Może na zawsze?

Chwilami odnoszę we wspomnieniach to wrażenie, że młody uczonec, który w tej walce padł ofiarą, przekroczył mimowoli granice, zakreślone przez odwieczne prawa przyrody. Z poza tajemniczej zasłony, zdzieranej niecierpliwą ręką, padł błysk, który sprawcą na wieki oślepił i głos, który zwycięsko kroczącemu naprzód duchowi ludzkiemu powtórzył echem gromu, jak ongi na górze Synaj:

— Dotąd... ale nie dalej!..

Opowiadanie powyższe osnuto na tle prawdziwych zdarzeń — ocucenia się z letargu na sekcyjnym stole. (Patrz przejmujące grozą dzieło dra Seweryna Icarda p. t. *La constatation des décès dans les hopitaux en France et à l'étranger etc.* (tłumaczone częściowo w Głosie lekarzy w r. 1911).

Rzekome odkrycie dra Kułskiego — płyn regenerujący martwe tkanki, sylweta starego anatoma Weichmanna etc. są to naturalnie fantazyjne akcesorya, które wybac mi Szanowny kolego czytelniku.

(Przypisek autora)

Wina Dalmatyńskie

z własnych winnic, nagrodzone najwyższymi odznaczeniami na wystawach zagranicznych. Wina stołowe: **Opol**, **Zlatarica** (czerwone), **Kucz** i **Vidovo** do herbaty znakomite, kuracyjne: **Zilavka** i **Bogdanusza**. — Zamówienia z prowincyi już od 5 klg. efektujemy pocztą. Cennikami na żądanie służymy opłatnie. — Polecając się łaskawym względem P. T. Lekarzy, kreślimy się z wysokim poważaniem

Vrsalović-Mateljan
Lwów, ul. Fredry 6.

RAMOGEN

„nazwa zastrzeżona dla Biederta mieszkanki śmietanowej“, umożliwia dokładne przystosowanie pokarmu do zdolności trawienia, dzięki korzystnemu i podobnemu, jak w pokarmie kobiet stosunkowi białka do tłuszczu i cukru; zapewnia wskutek tego nie tylko dobre rozwijanie się dzieci zdrowych, ale i umożliwia jak najściślejsze indywidualizowanie przy leczeniu ośesków i dzieci chorych na żołądek. Wskazany przeto przy braku pokarmu u matki, nieznoszeniu mleka krowiego, słabym trawieniu, braku przyrostu, zaburzeniach wszelkich trawienia, zwłaszcza przy śluzowym niezycie kiszek, bieguncie letniej, również przy zapaleniu żołądka i kiszek, jeśli niema nadmiernej wrażliwości przeciw tłuszczom i kwaśnym stolecem, tłuszcz zawierających. *Literature i próbki bezpłatnie dostarcza:*

Oesterreichisch - ungarische Milchwerke in Linz a. d. Donau.

Dla lekarzy, prowadzących szpitale i ambulatory, należy wydać szczegółowe instrukcje.

W tym punkcie właśnie znajdują się obecnie prace przygotowawcze do walki z jaglicą w kraju: dyrektorowie obu klinik okulistycznych zostali zaproszeni przez Namiestnictwo do opracowania planu wspomnianych kursów i projektów instrukcji.

Nieco zdyskredytowanym jest u nas uświadamianie ludności w zakresie higieny zapomocą popularnych pouczeń, przez zwrócenie uwagi ludności — w naszym przypadku — na znaczenie chorób zaraźliwych oka i sposoby zapobiegania im, jakoteż leczenia ich. Mimo to jestem gorącym zwolennikiem takiego uświadamiania najszerzych warstw społeczeństwa, gdyż ten sposób wywiera działanie najgłębsze, jakkolwiek powolne. Nikt przecie nie zaprzeczy, że człowiek, mający objawy poczynającej się jaglicy i wiedzący, czym choroba ta może grozić jemu i jego rodzinie, szukać będzie rychło pomocy lekarskiej i wytrwale poddawać się będzie leczeniu, chociaż przykreemu i długo trwającemu.

Uświadczenia drogi są liczne: prócz rozpowszechnienia broszur dla inteligentniejszej części społeczeństwa, trzeba użyć wpływu nauczycielstwa i duchowieństwa względnie rabinatu, wpływu stowarzyszeń ludowych na lud, pracodawców i stowarzyszeń robotniczych na koła robotnicze, trzeba urządzać popularne wykłady z przedstawieniem obrazów świetlnych.

Nie ulega wątpliwości, że jaglica, ta „choroba nędzy i niechlujstwa“, będzie traciła grunt do rozwoju tem więcej, im więcej postąpi kultura higieniczna społeczeństwa, im więcej stosunki mieszkaniowe i pielęgnowanie schludności osobistej ulegną poprawie. Każde więc działanie, zmierzające do sprowadzenia tej poprawy, będzie walnym atutem w walce z jaglicą.

Zorganizowanie instytucji lekarzy szkolnych, usunięcie przepełnienia izb szkolnych, uregulowanie stosunków w żydowskich szkołkach wyznaniowych, poddanie pod stały nadzór lekarski wszelkich internatów, burs i ochronek, to dalsze ważne postulaty walki z jaglicą. Jednym słowem, cały arsenał higieniczny trzeba zmobilizować przeciwko tej chorobie, aby ją zupełnie i na zawsze wytepić; co prawda, najważniejszym w obecnej chwili zadaniem jest wyśledzenie w wszystkich jaglicowych i wyleczenie ich.

Ze względu na inne jeszcze, szczególne, środki ochronne, które zastosować musimy w walce z jaglicą, winniem nadmienić, że wedle statystyki, uzyskanej w latach 1907 i 1908, z ogólnej sumy jaglicowych (13.911) chorobą tą zarazić się miało w czasie służby wojskowej 575 osób, tj. 4.1 proc., w szkole 210 osób, tj. 1.5 proc., na emigracji 191 osób, tj. 1.44 proc. — z tych ostatnich w Prusiech 122, tj. 0.94 proc., w innych krajach zagranicznych (głównie w Ameryce i Królestwie Polskiem) 69 osób, tj. 0.5 proc.

Co do wojska, przychodzi mi powołać się na wnioski krajowej Rady zdrowia, wymieniony pod 3.

Zmianę stanowiska władz wojskowych względem jaglicy znajdziemy może w projektowanej nowej ustawie wojskowej. Jak wiadomo, obecnie władze wojskowe jaglicowych nie przyjmują, względnie wydalają ze służby, obawiając się rozszerzenia choroby w oddziałach. Wojsko ubolewa nad zmniejszeniem kontyngentu wskutek jaglicy, nam zaś w ten sposób nietylko przepada najlepsza sposobność wyleczenia licznych jaglicowych w czasie służby wojskowej, ale nadto urasta nowa trudność w walce z jaglicą, bo liczne jednostki, wiedząc, że je jaglica uwolni od służby wojskowej, rozmyślnie uchylają się od leczenia, a może nawet starają się o pogorszenie cierpienia, dopóki nie wyjdą z klas popisowych.

Niezależnie od zawiadomień, które otrzymują starostwa od władz wojskowych o urlopowaniu żołnierzy z powodu jaglicy, Namiestnictwo, zgodnie z wnioskiem krajowej Rady zdrowia, od kilku lat otrzymuje wykazy takich żołnierzy i spisuje tychże wedle powiatów i gmin, zbierając w ten sposób dalszy materiał dla lekarzy, którzy mają być rozesłani po kraju dla leczenia jaglicowych.

W nowych przepisach o zapobieganiu chorobom zakaźnym i zwalczaniu ich w wojsku z r. 1911, zaliczono jaglicę do chorób zakaźnych, przy których desinfekcja ma być bezwarunkowo dokonywana. Żołnierze jaglicą dotknięci, a nawet tylko o nią podejrzani, mają być odosobnieni; pierwsi muszą być umieszczeni w szpitalu wojskowym. W miejscowościach, w których wśród ludności cywilnej panuje jaglica, żołnierze mają ograniczyć stykanie się z tą ludnością do przypadków niezbędnej konieczności, a osób cywilnych dotkniętych jaglicą nie należy dopuszczać do koszar.

w Truskawcu

od lat 15-tu
ordynuje
od 15/V. — 30/IX.

b. asystent Uniw.
i sekund. I kl.
szpit. powszechn.
we Lwowie

Dr. Tadeusz Praschil

Telefon Nr. 2.

8—2

Lecznica higieniczna Dra Tarnawskiego w Kosowie (za Kołomyją)

stacya kol. Zabłotów w Galicyi. — Otwarta do zimy. — Leczenie wodą, kąpielami słonecznymi i dyetą (przeważnie jarską), postem, gimnastyką i przysposabianie do życia higienicznego. 13—2

Dr. Zygmunt Wallach

sekundaryusz szpitala powszechnego we Lwowie,

ordynuje jak zwykle w sezonie **w Iwoniczu.**

Lekarz zakładowy

Dr. Kazimierz Gerus

ordynuje w sezonie, jak w latach ubiegłych
w Truskawcu.

Iwonicz

Dr. A. Kulczycki

ord. od 5. czerwca

„Bazar“, naprzeciw poczty.

Dr. Józef Zeitner

ordynuje od 1 maja

w Francensbadzie „Stadt Paris“.

Trencsen-Teptitz (Węgry)

ordynuje jak zwykle

Dr. Emil Münz

b. wieloletni sekundaryusz szpitala św. Łazarza w Krakowie.

Dr. S. Stauber

ordynuje jak od lat 17-tu od 20-go maja do września
w Iwoniczu.

Stosuje na podstawie doświadczeń, wykonanych w szpitalu powszechnym we Lwowie, leczenie tuberkulina.

Dr. St. Benedykt Kwiatkowski

ordynuje od 1 maja do 1 października **w MARJENBADZIE**
(Haus Hamburg)

od 1 października **w MERANIE** (Haus Venosta).

**Do mej lecznicy w Kosowie
poszukuję na stałe Dra med.**

dzielnego człowieka, chcącego pracować w dziedzinie higieny osobistej. Umiejętność masowania, gimnastyki oraz analiz moczu i t. p. jest pożądana. — Porozumienie listowne a lepiej osobiste.
2—2 **DR. TARNAWSKI.**

Zasady postępowania z chorobami ocznymi w szkołach i internatach opracowała Najwyższa Rada zdrowia na posiedzeniu w dniu 22. stycznia 1910, a zasady te ogłoszono w czasopiśmie „Das österreichische Sanitätswesen“. Uczniów z cierpieniami spojówki, połączonymi z większą wydzieliną, należy usuwać ze szkoły i dopuścić napowrót dopiero po przedłożeniu świadectwa lekarskiego, że okres zaraźliwy minął; jaglicowych uczniów należy sadzać w osobnych ławkach.

Na szczególną uwagę w naszym kraju zasługuje jaglica, importowana z zagranicy przez emigrantów. Lekarze powiatowi zgadzają się w tem, że przypadki jaglicy z tego źródła stają się coraz częstsze.

W Prusiech ma być przyczyną tego zupełny brak opieki sanitarnej nad naszymi sezonowymi wychodźcami, którzy, umieszczani w przepelnionych szopach i gospodach, w tem państwie porządku i ładu, nie znajdują prymitywnych warunków higieny i nie mają możliwości uchronić się od zarażenia jaglicą, jeżeli jedna lub kilka osób z jaglicą znajdzie się między nimi. Z tych szop powraca ludność nasza do kraju z kiał, jaglicą i niemałym odsetkiem nieślubnych ciąży, zdeprawowana fizycznie i moralnie.

Dlatego musimy żądać:

1. aby postarano się w drodze dyplomatycznej, żeby robotnicy, przybywający z naszego kraju do Prus na zarobek, doznawali tamże opieki władz sanitarnych, w szczególności także co do chorób ocznych;

2. aby na granicy zachodniej kraju, po obu stronach granicy, w porach, kiedy robotnicy sezonowi do Prus wychodzą i stamtąd powracają zwykli, ustanowiono lekarzy, którzyby stan zdrowia wszystkich robotników badali, w szczególności także co do chorób ocznych;

3. aby sporządzono w gminach naszego kraju spisy osób, wychodzących na zarobki poza granice kraju;

4. gdyby wprowadzenie zarządzenia opisanego pod 2. napotykało na znaczniejsze trudności, należałoby osoby, objęte spisami powyższymi, po powrocie do kraju przedstawiać obowiązkowo przynależnemu lekarzowi powiatowemu lub okręgowemu celem zbadania stanu zdrowia, w szczególności także co do chorób oczu.

Te są drogi do zwalczania jaglicy w naszym kraju, pierwszym zaś warunkiem ich wprowadzenia w życie udzielenie odpowiednich kredytów państwowych.

Sejmowa komisja sanitarna w sprawozdaniu, przedłożonym Sejmowi krajowemu w rb., między innymi wniosła, aby Sejm uchwalił wezwać Rząd do szerokiej akcji w sprawie leczenia i zapobiegania jaglicy. Jakkolwiek uchwała ta nie zapadła, przypuszczać należy, że samo podniesienie sprawy przez komisję sejmową skłoni czynniki miarodajne do przyspieszenia akcji, zasadniczo przez Rząd postanowionej.

Na zakończenie chcę jeszcze omówić pokrótce terytorjalne rozszerzenie jaglicy w kraju w latach 1907 i 1908.

Najwięcej rozszerzoną była jaglica na Podolu, a głównym tutaj ogniskiem były powiaty trembowelski i tarnopolski; drugie ognisko stanowiły powiaty drohobycki, samborski, żydaczowski i turczański; trzecie powiat mościcki; wreszcie piąte i szóste ognisko, w zachodniej części kraju, powiaty żywiecki i nowotarski.

Stosunki te do chwili obecnej zapewne małej tylko uległy zmianie.

W ciągu ożywionej, a bardzo pouczającej dyskusji, która się po powyższym wykładzie rozwinęła, uczynił dr. Gąsiorowski wniosek, aby żądać kredytów na przeprowadzenie w kraju badań w kierunku etyologii jaglicy; tą drogą można zdobyć podstawy choćby tylko do ścisłego i rychłego rozpoznawania jaglicy, co stanowiłoby znaczne ułatwienie walki z tą chorobą.

Wniosek ten, przyjęty z aplauzem, dołączam do wniosków już wymienionych.

W myśl wywodów dra Kramarzyńskiego podnoszę także sprawę zjednania okulistów do osiedlania się w mniejszych miastach prowincjonalnych, przez co ilość osób, leczących się z jaglicy, na prowincyi znacznieby się wzmożła.

SPRAWOZDANIE

z czynności Izby lekarskiej wschodnio-galicyjskiej.

Protokół z posiedzenia Wydziału Izby lekarskiej wschodnio-galic. z dnia 14. kwietnia 1912.

Obecni: dr. Festenburg, dr. Kohlberger, dr. Mikołajski, dr. Papée, dr. Schellenberg, dr. Zion.

I. Kol. Mikołajski referuje nową ustawę prasową. Po wstępie historycznym, w którym opisuje wszystkie fazy tej ustawy wnosi, aby zgodnie z §§ 34. i 35. przedłożenia rządowego nie wolno było ogłaszać w pismach codziennych anonsów lekarskich, li tylko w pismach lekarskich i to nie tylko czysto naukowych. Natomiast jest zdania, aby wolno było ogłaszać pewne specjalności, jak leczenie Röntgenem albo Radium itp. w pismach codziennych.

Po dyskusji, w której brali udział dr. Schellenberg, dr. Papée i dr. Zion uchwalono odesłać ten referat do Wydziału gospodarczego Izby z opuszczeniem tego punktu ostatniego, w którym zaznaczono, że można pewne specjalności ogłaszać w codziennych pismach, — gdyż ono tworzyłoby pewien precedens.

II. Dr. Papée odczytuje list dra Zalewskiego, w którym się uskarża, że Sąd pokrzywdza znawców sądowych w razie wyjazdu. — Kol. Papée informuje, że w tej sprawie nie ma nic ustalonego i proponuje na życzenie Kol. Zalewskiego zaprosić zaproponowanych Kolegów znawców celem odbycia wspólnej konferencji.

III. Dr. Festenburg przedstawia rachunek lekarza z Jarosławia, przysłany z Komendy korpusnej celem zaopiniowania. Uchwalono odesłać akta napowrót z tem, aby Komenda udała się do Izby zachodnio-galic., gdyż lekarz ten jest do tamt. Izby przynależny.

IV. W sprawie zatargu z kasą chorych w Tarnopolu nadesłał nam dr. Birkenfeld pismo, w którym oznajmia, że sprawa ta została ku jego zadowoleniu załatwiona i dziękuje równocześnie Izbie za poniesione trudy.

V. Nadeszło pismo dra Sochackiego z Narola, w którym prosi Izbę o opiekę i interwencję w sprawie jego emerytury.

Dr. Festenburg proponuje, aby udać się do Wydziału krajowego o informację, a równocześnie prosi Kolegę Sochackiego o wyjaśnienie, gdyż w jego piśmie zachodzi pewne przeciwieństwo w datach.

VI. Administracja podatkowa zapytuje się, gdzie mieszka dr. Sołomowicz. Odpowiedziano, że mieszka w Czerniowcach.

VII. Mag. farm. Kreppel o koncesję na aptekę w Drohobyczu; — oświadczone się odmownie.

Mag. farm. o koncesję na aptekę w Sokalu; oświadczone się odmownie.

Mag. farm. Baczyński o koncesję na aptekę we Lwowie (przy ul. Kopernika); oświadczone się odmownie.

Mag. farm. Oberländer o koncesję na aptekę we Lwowie (w rynku); oświadczone się odmownie.

Ten sam o koncesję na aptekę we Lwowie (przy pl. Unii Brzeskiej); oświadczone się przychylnie.

Mag. farm. Starczewski o koncesję na aptekę we Lwowie; oświadczone się odmownie.

Mag. farm. Sarkisiewicz o koncesję na aptekę we Lwowie (przy pl. Unii Brzeskiej); oświadczone się przychylnie.

Mag. farm. Münzeles o koncesję na aptekę we Lwowie; oświadczone się odmownie.

Mag. farm. Sobel o koncesję na aptekę we Lwowie; oświadczone się odmownie.

VIII. Dr. Mikołajski żąda, aby w sprawie na konferencji Wydziału gospodarczego Izby z przedstawicielami Towarzystw ubezpieczeń od wypadków i na życie zawartej ugody przeprowadzono dyskusję. Prezydent przyrzekł, że na jednym z najbliższych posiedzeń będzie na porządku dziennym.

IX. Namiestnictwo zawiadamia, że nakładem Towarzystwa aptekarskiego wydany został dodatek do cennika aptekarskiego.

X. Dr. Mikołajski prosi p. Prezydenta, aby na posiedzeniu Rady zdrowia dołożył starań, aby nie przeniesiono siedziby lekarza okręgowego z Glinnej Nawary do Pustomy, gdyż lekarze w Szczercu uskarżają się, że byłoby to dla nich z wielką szkodą materyjalną.

Rada honorowa.

I. Referent dr. N.

Kandydat adwokatury dr. Sch. żali się na dra N. w N., że odmówił mu pomocy lekarskiej u chorego ojca. Dr. N. odpowiedział na zapytanie Izby, że nie poszedł do chorego tylko z tego powodu, bo wiedział, że tam oddawna leczy Kol. G. Po wyczerpującej dyskusji uchwalono po myśli referenta zapytać się dra G., czy wypadek ten był nagły.

II. Dr. Mikołajski przedstawia sprawę Izby lekarskiej w Bautzen (Saksonia), która uskarża się na dra X., że wydał na piśmie pochlebne świadectwo dla środka tajnego „Rad Jo i Lactor“; na świadectwie tem podpisał się jako profesor uniwersytetu.

Uchwalono zaważać dra X. celem wyjaśnienia sprawy.

Na rzecz Lwowskiego Towarzystwa Ratunkowego
ze sprzedaży **tutek** zdrowotnych

10% Pierwsza Pomoc **10%**
z żółtą watą,
pochłaniającą wszelkie szkodniki nikotyny.

Darmo! Próbkę w każdej trafice **Darmo!**
darmo do nabycia!

III. Dr. Zion przedstawia sprawę Gremium aptekarzy we Lwowie przeciw dr. N., który na korespondentkach firmy Sładowskiego posyła do tegoż pacjentów po lekarstwa.

Uchwalono zawezwać dr. N. celem wyjaśnienia sprawy.

Na tem posiedzenie zamknięto i protokół podpisano.

Dr. Zion,
prowadzący pióro.

Dr. Festenburg,
prezydent.

Protokół z posiedzenia Wydziału Izby lekarskiej wschodnio-galicyskiej z dnia 1 maja 1912.

Obecni: Prezydent dr. Festenburg, dr. Kohlberger, dr. Papée, dr. Schellenberg, dr. Zion, dr. Mikołajski.

Na porządku dziennym: ankieta w sprawie wynagrodzenia sądowo-lekarskiego, poruszona przez dra Zaleskiego.

Z zaproszonych ad hoc kolegów zjawili się wszyscy a mianowicie: prof. Bednarski, dr. Feuerstein, prof. dr. Halban, c. k. radca dr. Lachowicz, doc. dr. Orzechowski, prof. dr. Sieradzki, dr. Świtalski i doc. dr. Zaleski.

Prezydent dr. Festenburg zagaja posiedzenie i wita przybyłych Kolegów a zarazem odczytuje pismo dra Zaleskiego, w którym się uskarża, że sąd policzone honorarium z 17 godzin straty czasu zniżył na 9 godzin.

Kol. Świtalski przedstawia podobne dwie uchwały sądowe i mniema, że nie da się nic zrobić chyba wtedy tylko, jeśli prokuratora skarbu przestałoby rekurować — przyczem równocześnie przypomina, że mamy przeważnie do czynienia z fiskusem a całkiem inaczej sędzia sprawę traktuje i zwykle większe wynagrodzenie wyznacza, jeśli obie partye są prywatne.

Kol. Sieradzki jest zdania, że jedynym wyjściem byłoby ustalenie taryfy sądowo-lekarskiej. Takie ściśle oznaczone honorarium nie przyniosłoby zawsze pożądanego skutku, gdyż w sprawach cywilnych, gdzie chodzi o znaczne kwoty, mogłoby nawet wypaść na szkodę lekarzy znawców, gdyż oznaczenie wynagrodzenia zależy zawsze „von dem freien Ermessen“ sędziego. Kol. Feuerstein boi się, że akcja cała może Kolegom więcej zaszkodzić, gdyż według jego mniemania są eksperci stanowczo dobrze wynagradzani i sędzi dlatego, czy nie byłoby lepiej wynaleźć inny sposób likwidowania a mianowicie w pierwszym rzędzie policzyć za trud, połączony z całodzienną komisją poza domem.

Kol. Zaleski zapytuje obecnych Kolegów, czy to wogóle słusznym jest, aby za stratę 17. godzin otrzymać wynagrodzenie tylko za 9 godzin. On nie obawia się, aby akcja podjęta mogła zaszkodzić, przyczem jest zdania, że sąd nie uznaje żadnych precedensów i sędzia likwiduje w każdym wypadku jak mu się podoba.

Kol. Halban twierdzi, że likwidowanie za trud zostało w Sądzie handlowym raz na zawsze skreślone i jest zdania, że system oszczędnościowy w Sądzie datuje się od 2 lat a to od tego czasu, od którego i inni lekarze praktycy zajmują się rzeczoznawstwem i zadawają się każdym jakimkolwiek bądź wynagrodzeniem. Gdyby Izba zajęła się tylko poprawą taryfy dla Sądu karnego to dużo zdziała, gdyż taryfa dla spraw cywilnych mogłaby z uszczerbkiem dla znawców być połączona. Mowca stawia konkretny wniosek: 1) aby Izba Sądowi wyższemu wykazała, że podobne wypadki jak Koledze Zaleskiemu częściej się wydarzają, 2) zrobiła przedstawienie w sprawie niewypłacalnych likwidacji. Trafia się bowiem, że na upomnienie o honorarium przychodzi odpowiedź ze Sądu, że likwidowane honorarium nie jest ściągalne, gdyż od stron niczego wydestać nie można a fundusze kancelaryjne są wyczerpane.

Kol. Lachowicz likwiduje inaczej za czas, w którym pracował w sądzie a inaczej za czas, kiedy nie pracował, dalej liczy także za poniesiony trud i naturalnie osobno za orzeczenie. Jest także zdania, że gorzej by było dla znawców, jeśli taryfa byłaby ustawowo ustanowiona i uważa za niewłaściwe udawać się z tą sprawą do Prokuratorji Skarbu; zgodziłby się prędzej za wniesieniem do Prezydenta sądu.

Kol. Sieradzki jeszcze raz prosi Izbę o poparcie w sprawie uformowania taryfy dla spraw karnych i jest zdania, że takie sprawy jak Kol. Zaleskiego a prócz tego także tak zwane niezadowolone likwidacje wartaloby przez Izbę przesłać do Ministerstwa sprawiedliwości.

Kol. Bednarski nie może się uskarżać na wynagrodzenie w sprawach cywilnych — natomiast stoi ono w okropnej sprzeczności z wynagrodzeniem w sprawach karnych, gdzie obecnie oszczędność tak dalece sięga, że nawet za czytanie aktów likwidowane 3 korony sędzia często skreśla; prosi więc także Izbę, aby zajęła się reformą taryfy w sprawach karnych.

Kol. Halban jest zdania, że tylko dlatego sądy obniżają honoraria, bo czują, że znawcy kontenci są z wynagrodzenia. Stawia on wniosek uprosić Izbę o poparcie, aby zwróciła się do Sądu za krzywdę wyrządzoną Kol. Zaleskiemu a w dalszym ciągu przedstawienia Izby zwrócić uwagę Prezydenta Sądu tak co do zarachowywania godzin jakoteż co do przepadających kwot likwidacyjnych.

Kol. Świtalski przy końcu dyskusji podniósł jeszcze to — że znawcy sądowi krakowscy robią znaczną konkurencję i jest

zdania, żeby wspólnie z Izbą krakowską opracować memoriał do Sądu.

Prezydent dr. Festenburg oznajmia imieniem Izby, że Izba wszelkich starań dołoży celem podniesienia tak etycznego jak materialnego stanowiska znawców lekarzy i wszystko zrobi, co koledzy uchwalą.

Kol. Mikołajski jest zdania, że Izba tylko wtedy może się przyłączyć do tej akcji, jeśli zapadnie jednomyślna uchwała i solidarne postępowanie interesowanych kolegów. Dopiero przy końcu dzisiejszej dyskusji zauważyć może mowca pewną harmonię i dlatego stawia wniosek, aby koledzy wypracowali odpowiedni memoriał i wraz z prezydentem Izby doręczyli go prezydentowi Sądu.

Prezydent dr. Festenburg przyłącza się do tych wywodów i stawia wniosek, który został jednomyślnie przyjęty, aby koledzy dr. Halban i dr. Zaleski z gotowym memoriałem przyszli na ponowne posiedzenie (7. maja b. r.) celem ostatecznego zredagowania tego pisma.

Prezydent dziękuje lekarzom znawcom, poczem po oddaleniu się tychże Izba odbyła dalszy ciąg posiedzenia.

I. Dr. Papée odczytał pismo prof. Baracza, w którym prosi o poparcie swego podania do Administracji podatków, że podczas choroby nie praktykował.

Uchwalono zgodnie z wnioskiem referenta przychylić się do tej prośby.

Dr. Festenburg odczytał podanie Sekcji neurologicznej Wydziału krajowego, dotyczące pewnych i koniecznych zmian w Zakładzie kulparkowskim.

Dr. Kohlberger gorąco poleca ten memoriał, prosi o poparcie a ponieważ z rozmaitych względów nie może przyjąć referatu, oddał prezydent kol. Mikołajskiemu do opracowania odpowiedniego referatu.

III. Dr. Mikołajski otrzymał list od kol. Auerhahna w Chorostkowie, w którym donosi, że kasa chorych winna mu jest honorarium za 4 lata w kwocie 750 K.

Referent jest zdania, aby koledze Auerhahnowi doradzić do wytoczenia procesu cywilnego kasie chorych a oprócz tego, aby Izba napisała w tej sprawie do Zarządu kasy chorych.

Na tem protokół zakończono i posiedzenie zamknięto.

Dr. Zion,
prowadzący pióro.

Dr. Festenburg,
prezydent.

MATTONI'EGO SÓL BOROWINOWA	
	dożywana z silnie leczniczo działającej borowiny w Soos obok Francensbadu. Naturalny przetwór, zastępujący borowinę w kąpielach, branych w domu. Stosuje się według przepisu lekarza. Prosimy żądać zawsze:
Prawdziwa jedynie, gdy zaopatrzona marką ochronną: sowa z okularami.	Mattoni'ego sól borowinowa.

KRONIKA.

Czy Izbie lekarskiej przysługują charakter władzy? Pytanie to rozstrzygnął twierdząco Sąd powiatowy w Wiedniu w dzielnicy Josefstadt przy rozprawie z 18 kwietnia b. r., na której jednego z lekarzy wiedeńskich za obrazę Izby zasądzono w myśl § 491 i § 488 u. k. Oskarżenie wnosili z urzędu prokuratora państwa.

Spoczynek niedzielny dla lekarzy starają się uregulować organizacje lekarskie w Berlinie. Przed kilkoma laty próbowaliśmy sprawę spoczynku niedzielnego poddać pod rozważenie naszych lekarzy w dużych miastach, lecz wówczas w dyskusji przeważało zdanie, że u nas rzecz ta nie jest pożądana i nie da się przeprowadzić.

Wywiad w sprawie lekarzy kas chorych rozpoczniemy drukować w następnym numerze. Koledzy, którzy nie nadesłali jeszcze odpowiedzi na kwestyonaryusz, niech to uczynią bez dalszej zwłoki.

Oprócz wymienionych w poprzednim numerze nadeszły jeszcze odpowiedzi: z Delatyna, Kamionki strumiłowej, Starego Sącza, Sokala, Niżniowa, Synowódzka.

Ostrzeżenie w sprawie poświadczeń lekarzy o działaniu leków ma wydać Izba lekarska wschodnio-galicyska, spowodowana do tego nadużyciem nazwiska jednego z wybitnych praktyków lwowskich przez pewną firmę niemiecką.

W ostatnich latach w prospektach fabryk farmaceutycznych niemieckich coraz częściej spotyka się nazwiska lekarzy galicyjskich a niekiedy z nich wyrobili się na specjalistów w zachwalaniu obcych przetworów leczniczych, gdyż figurują w broszurach i reklamach różnych firm.

Nieraz lekarz wydaje poświadczenie tylko dla wiadomości samej firmy, nie przeczuwając, że reklama wyzyska jego podpis dla zdobywania dla fabrykatu publiczności, nawet z pominięciem lekarzy.

Z przykrością widzimy na prospektach także nazwiska lekarzy galicyjskich, dawno zmarłych, co niech będzie przestrożą dla wszystkich, którzy w ten sposób nie pragną uwiecznić swej pamięci.

Szczególnie razić muszą poświadczenia o działaniu leków nieznanego składu.

Wogóle zaś lekarz praktyk nie ma sposobności wszechstronnego obserwowania skutków nowych leków i jedynie kliniki, szpitale i zakłady lecznicze rozporządzają środkami do gruntownego ich badania.

Głos Izby lekarskiej wschodnio-galicyjskiej w tej sprawie powinien przemówić do przekonania ogółu kolegów.

III. Polski kongres przeciwalkoholowy odbędzie się z początkiem lipca br. we Lwowie i będzie trwał przez 3 dni.

W Kongresie wezmą udział delegaci ze wszystkich trzech zaborów, nadto zaproszeni będą posłowie polscy do parlamentów i sejmów, radni miast stołecznych, działacze społeczni, lekarze, księża, nauczyciele, znani z akcji przeciwalkoholowej.

Z kongresem będzie połączona wystawa przeciwalkoholowa, która następnie będzie okazana w kilku innych miastach.

Referaty na kongres należy zgłaszać pod adresem: Komitet wykonawczy III Polskiego Kongresu przeciwalkoholowego we Lwowie, Skrytka pocztowa 110.

Pod tym adresem zgłaszać się także należy po wszelkie bliższe informacje w sprawie kongresu lub osobiście przy ul. Sokoła 3, parter, od g. 1—3.

Najnowsze doświadczenia i tysiące świadectw lekarskich stwierdzają, że przy odłączaniu dzieci od piersi Phosphatine Faleres przewyższa inne środki.

Maść formaldehydowa aptekarza Bernatzika okazała się wielce skutecznym środkiem na nadmierne pocenie się rąk i stóp. Wypróbowano ją klinicznie i powszechnie zapisują ją lekarze. Zasługuje na gorące zalecenie wszystkim, cierpiącym na anormalne wydzielanie potu a także jako dobry środek zapobiegawczy przeciw przeziębieniom. Otrzymać ją można we wszystkich aptekach.

Wielmożnym Panom Lekarzom dentystom polecamy najnowsze **kompletne urządzenia dentystyczne** pod najkorzystniejszymi warunkami.

Dom dentystyczno-towarowy

Specjalność: **BRUNO SASS I SKA**
artykuły **S. S. Whitego** Pl. Halicki 14.
Nr. telefonu 1794.

Dr. Jan Regiec ordynuje **w Rymanowie**

jako lekarz zakładowy. Nowe łazienki. Centralne ogrzewanie.

L. 1381

Konkurs.

Wydział powiatowy rozpisuje ponowny konkurs na posadę lekarza okręgowego w Kulikowie, z płacą roczną 1000 kor. i ryczałtem na podróże służbowe w kwocie 500 koron rocznie.

Okręg sanitarny obejmuje gminy: Artasów, Doroszków wielki, Doroszków mały, Hrebeńce, Mierzwica, Nahorce, Mohylany, Koszelów, Kulików, Nadycze, Nowesoł, Przedzymichy wielkie, Przemiwółki, Smereków, Sulimów, Udnów, Wiesenberg i Zwertów.

Kompetenci prócz dostatecznej fizycznej zdolności winni wykazać, że posiadają następujące warunki:

- 1) prawo obywatelstwa austriackiego,
- 2) dyplom doktora medycyny, uprawniający do wykonywania praktyki lekarskiej,
- 3) nieskazitelny charakter,
- 4) znajomość języków krajowych,
- 5) co najmniej dwuletnią praktykę lekarską,
- 6) nieprzekraczalny wiek lat 40.

Między kandydatami mają pierwszeństwo ci, którzy wykazują się dwuletnią służbą w szpitalu powszechnym po uzyskaniu dyplomu doktorskiego, lub egzaminem fizykalnym.

Podania wnosić należy do Wydziału powiatowego najpóźniej do dnia 15 czerwca 1912.

Żółkiew, dnia 10 maja 1912.

Z Wydziału powiatowego.

Sekretarz:
Sidorowicz.

Prezes:
podpis nieczytelny.

Dla Pań i Panów

pierwszorządne nowości sezonowe,
jakoteż ogromny wybór o b u w i a
amerykańskiego i wiedeńskiego

poleca

American House

Lwów, ————— Kopernika 5.

LABORATORYUM

chemiczno lekarskie i higieniczno-bakteryologiczne

pod kier. PROF. DR. K. PANKA

LWÓW, UL. ROMANOWICZA L. II. — TEL. 494.

przy współpracownictwie sił fachowych we wszystkich działach — wykonuje: **Badania chemiczne i mikroskopowe:** moczu, płwocin, treści żołądkowej, kału, krwi, mleka i t. p. — **Szczegółowe badania przemiany materii.** — **Badania bakteriologiczne:** wydzielin, wysięków, krwi, nalołów itp. — **Badania serodyagnostyczne:** próba Wassermanna, Vidala. — **Badania histologiczne** tkanek chorobowo zmienionych. — **Badania higieniczne:** Rozbiory wody do picia, wód mineralnych, środków spożywczych, wód ściekowych i t. p.

Na żądanie dostarcza się rurek i naczyń jałowych do pobrania i przesyłki prób. - - -

AUTOMOBILE

Laurin & Klement

A. S., Mlada Boleslav.

Marka światowa.

Zastępcy: E. & I. Stromeng r, Lwów.

Lp. 369/912.

Konkurs.

Wydział powiatowy w Skalacie rozpisuje niniejszem konkurs na posadę lekarza okręgowego z siedzibą w Tarnorudzie.

Okręg sanitarny z siedzibą w Tarnorudzie obejmuje gminy i obszary dworskie: Tarnoruda, Czerniszówka, Orzechowiec, Kaczanówka, Iwanówka, Rożyska, Turówka, Faszcówka, Łuka-mała Kokoszyńce, Kozina, Stawki, — o ludności 15.896 dusz.

Do tej posady przywiązana jest płaca roczna 1.400 koron z kasy Wydziału powiatowego, 800 koron od Wydziału krajowego tytułem ryczałtu na objazdy, tudzież dobrowolny datunek gminy Tarnorudy, Rożysk, Faszcówki, Turówki po 100 koron czyli łącznie 2.600 koron.

Lekarz okręgowy w Tarnorudzie będzie miał także obowiązek utrzymywać aptekę domową, względnie postarać się w drodze właściwej o odnośną koncesję, zresztą obowiązany będzie do wykonywania czynności wymienionych w § 14. ustawy z dnia 5. października 1906 r. Dz. u. kr. Nr. 148 jakoteż wydanej na tej podstawie instrukcji.

Podania ostemplowane zaopatrzone w allegata, przepisane postanowieniami § 7. powołanej wyżej ustawy, wnosić należy do Biura Wydziału Rady powiatowej w Skalacie najdalej do końca maja 1912 r.

Posada ta nadaną zostanie na rok pierwszy prowizorycznie a nominacyi dokona Wydział krajowy na podstawie wniosku przedstawionego przez Wydział powiatowy.

W Skalacie, dnia 16. kwietnia 1912.

Wiceprezes Rady powiatowej.
Ludwik hr. Koziembrodzki m. p.

3—2

POTRZEBA LEKARZA!

Iwonicz, pomimo wszelkich warunków sprzyjających, z wyjątkiem sezonu kąpielowego, nie ma dotychczas stałego lekarza w ciągu całego roku. Gdyby który z Panów lekarzy zechciał reflektować na Iwonicz — udzieli informacji pisemnie lub ustnie ks. Antoni Podgórski lub Jan Mazurkiewicz, dyrektor Zakładu w Iwoniczu. 3—2

Wyborowe masło deserowe

dostarcza

„Związek Mleczarski“

we Lwowie

Kopernika 11. Telefon 1489.

Woda krościeńska Stefana

zastępująca w zupełności
szczawy obce

poleca się

opiece P. T. Lekarzy.

Sanatorium

chorób wewnętrznych w ZAKŁADZIE WODOLECZNICZYM
„Kisielka“ Lwów, Kąpielna 8.

przyjmuje przez cały rok chorych, z wyjątkiem
chorób umysłowych i zakaźnych.

Telefon 932.

Telefon 932.

KARLSBAD „Drei Lilien“

dom pierwszorzędnego polski naprzeciwko
„Mühlbrunnu“, urządzony z największym
komfortem. Cały rok otwarty.

Maryówka

Sanatorium i Zakład wodoleczniczy

otwarty przez lato od 1-go Maja.

Od roku 1911 wprowadziłem wzięwaną,
kąpiele i picie wody z emanacją radu.

Prospekty i wszelkie wyjaśnienia odwrotnie. — Stacja kolei
Lwów—Podhajce w miejscu.

DR. JÓZEF ZAKRZEWSKI

Maryówka—Lwów 14. Telefon 572.

Emanatorium Radiowe

à la Joachimsthal

W LUBIENIU

koło Lwowa.

Najsilniejsze wody siarczane w Europie, leczą znakomicie
nawet zupełnie zastarzałe: reumatyzmy, artretyzmy, ischiasy,
porażenia, nerwobóle, zgrubienia po złamaniach i zwich-
nięciach, gruźlicze zapalenia stawów i okostnej i wszelkie
choroby skórne.

Inhalacyami systemu Dr. Bullinga leczą się wszel-
kie choroby nosa, gardła, krtani i płuc.

Paratami gimnastycznymi „Zandera“ usuwa się
wszelkie zeszytwnienia pozapalne i z powodu artrety-
zmu, otyłość i niedomogi serca.

Röntgenoterapia specjalnie w chorobach skór-
nych i kobiecych.

Łazienki centralnie ogrzane, mieszkania z piecami. Zakład
elektrycznie oświetlony. Czas kąpielowy trwa od 15 Maja do
1 Października, podzielony na trzy sezony. W I. i III. sezonie
dla biednych znaczne opusty. — Stacja kolejowa, poczta, tele-
graf, telefon międzymiastowy, apteka publiczna w miejscu.

Dwóch lekarzy: Zakładowy Dr. Ignacy Mazanek i wolno-
praktykujący Dr. Roman Kłesk.

Wszelkich objaśnień udziela odwrotnie Zarząd kąpielowy.

LYSOFORM

powszechnie używany
środek desinfekcyjny,

nieszkodliwy, bezwonny, pewnie działający, nie drażniący i tani.

Z wodą przekroploną tworzy jasne roztwory, co zwłaszcza przy odkażaniu narzędzi jest ważnym, bo
dobrze je widać w roztworze.

Flaszki oryginalne po	100 gramów	250 gramów	500 gramów	1000 gramów
Wszędzie po cenie:	K. —80	K. 1-60	K. 2-80	K. 4-60

Krajowe Wody Mineralne i przetwory zdrojowe ze zdrojów:

Burkutu
Iwonicza
Krościenka
Krynicy
Morszyna

Rabki
Rymanowa
Szcawnicy
Wysowej
Żegiestowa

zastępują wszystkie wody obce.

Do nabycia po cenach najtańszych w każdej ilości w Składnicy wód kraj. Związku zdrojowisk i uzdrowisk we Lwowie, ul. Romanowicza 9. parter. Telefon Nr. 895.

Rozsyłka z c. k. Zakładu zdrojowego w Krynicy. Główne zastępstwo sprzedaży wód Szcawnicy.

IWONICZ

ZAKŁAD ZDROJOWO - KĄPIELOWY I KLIMATYCZNY

(Stacya kolejowa Iwonicz w Galicyi).

Najsilniejsza szczawa siono-jodowo-bromowa. Oddawna stwierdzona jej skuteczność we wszystkich postaciach żołądź (scrofuloza), w chorobach kości, jamy nosowej, uszu, skóry i wogóle we wszystkich chorobach, wymagających przyspieszenia odnowy materji. Leczenie ortopedyczne i masażowe. Inhalatory systemu »Clara«. Kąpiele w gorącym powietrzu systemu »Polana« — tudzież sztuczne kąpiele gazu.

Lekarze zakładowi: Docent Dr. Antoni Gabryszewski ze Lwowa i Dr. Grzegorz Turzański z Jarosławia, tudzież 6 lekarzy wolno-praktykujących.

W sezonie I. od 1. maja do 15 czerwca i w III. od 20 sierpnia do końca września mieszkania znacznie tańsze. — Uwolnienie od taksy na podstawie świadectw ubóstwa udziela się tylko w I. i III. sezonie.

Urządzenie Zakładu wzorowe, oświetlenie elektryczne, wodociągi, kaplica zakładowa, w której odprawia się codziennie Msza św.

Zamówienia na mieszkania, wodę mineralną, sól, żug i muł przyjmuje i wszelkich wyjaśnień udziela oraz na żądanie wysyła prospektu franco

Dyrekcya Zakładu zdrojowo-kąpielowego w Iwoniczu.

Zakład wodolecznicy i Sanatorium

D^{RA} B. KUPCZYKA

spec. chorób nerwowych

Kraków — ulica Szujskiego 1. 11,

Telefon Nr. 1295.

Dr. Józef Kołaczkowski

prowadzi renomowany

Pensjonat wodolecznicy

:: jedyny ::

w Szcawnicy.

Osobny park własny 25 morg. zdala od kołowej komunikacji, bez kurzu, słoneczny, ze ścieżkami terenowymi. Trzy duże wille o 90 pokojach, postępowo urządzone (meble ceratą kryte). Woda słodka źródłana z wodociągiem, klozety we wszystkich willach. Wspaniałe kwiaty i ozdobne krzewy, cienisty lasek świerkowy, platformy, leżalnie, altany, tenis i t. p. Leczenie klimatyczno-zdrowe, kąpiele hydropatyczne, słoneczne i t. p. Stała opieka lekarska. Kuchnia wykwintna i zdrowa. Prospekt ilustrowany bezpłatnie wysyła się na żądanie.

Niemirów

Zakład siarczano -- solno -- alkaliczny.

Hydropatya. Suche położenie. Znakomite letnisko. 2000 morgów lasów szpilkowych. Leczy się reumatyzm, artrytyzm, skrofuły, choroby skórne, nerwowe, kobiece, Kąpiele siarczane, borowinowe, słoneczne, piaskowe dla dzieci, rzeczne. Elektryzacja, masaż, inhalacje. Łazienki centralnie ogrzewane, mieszkania wygodne. Poczta, telegraf i apteka w miejscu. Lekarz zakładowy Dr. Pawluk. Dojazd gościncem od stacyi kol. Jaworów i Rawa Ruska. Niezwykła taność. Sezon od 1 maja do 30. września.

Stacya kolei w miejscu. — Ze Lwowa 11 godzin jazdy. — Z Krakowa 6 godzin jazdy. — Z Pesztu 9 godzin jazdy.

KRYNICA

c. k. Zakład zdrojowy w Galicyi

położony w Karpatach zachodnich, 600 metrów nad poziom morza.

Poczta 3 razy dziennie. — Telegraf i telefon międzymiastowy w miejscu.

— Stała apteka i droguerya.

Stacya kolejowa na miejscu w Zakładzie. Środki lecznicze: zdroje Główny i Słotwinka bardzo silnej szczawy wapienno- i magnez.-żelazistej, kąpiele mineralne, zawierające znaczną obfitość kwasu węglowego wolnego, kąpiele borowinowe o znakomitych własnościach, rządowy Zakład hydropatyczny pod kierunkiem radcy dra Ebersa, klimat wzmacniający podalpejski, leczenie terenowe, wody mineralne krajowe i zagraniczne, kefir, żętyca, mleko sterylizowane itd. — Wskazania lecznicze: niedokrewność, osłabienie nerwowe, blednica, przewlekły niezbyt pęcherza, choroby serca i naczyń krwionośnych, cierpienia kobiece, reumatyzm, choroby wysiękowe, obrzęki wątroby i t. p.

Praktykuje 20 lekarzy. Frekwencya 11.000 osób. Mieszkania urządzone z całkowitym komfortem w cenie od 1 K. 20 h. zwyż, do wynajęcia około 3.000 pokoi, Dom zdrojowy, wypożyczalnia książek, restauracye, pensyonaty, hotele, cukiernie, czytelnia, kościół rzym. kat., cerkiew, stałe nabożeństwa, stała muzyka zdrojowa pod batutą Adama Wrońskiego, koncerty, odczyty, bale, stały teatr (ze Lwowa), rozległy park szpilkowy około 100 morgowy, wodociągi źródłanej wody słodkiej z gór okolicznych, przepiękne wycieczki w okolicy. Sezon od 15 maja do 15 października. Taksy kuracyjna 6—20 kor. od osoby. Wyjaśnień udziela i prospekty wysyła odwrotnie na żądanie c. k. Zarząd zdrojowy w Krynicy.

SZCZAWNICA

silne szczawy alkaliczno-słone i alkaliczno-żelaziste, 7 zdrojów, z nich „Wanda“ i „Szymon“ w r. 1910, „Jan“ i „Magdalena“ w r. 1911 na nowo ujęte.

Zakład zdrojowy i stacya klimatyczna podgórska. Mieszkania po każdym gościu dezynfekcyonowane aparatem formalinowym. Zakład inhalacyjny na nowo urządzone z wiewalnikami wód mineralnych oraz solankowych i balsamicznych. Osobne kabiny do wzięwania. Kąpiele rzeczne w Dunajcu. Dwa zakłady wodolecznicze. Mleko od krów szczepionych tuberkuliną. Sezon od 20 maja do 20 września. Ordynuje 9 lekarzy.

Stacya kolejowa Nowy Targ lub Stary Sącz. Poczta, telegraf i telefon międzymiastowy.

Wody mineralne na składzie w Składnicy hurtownej Kraj. Związku zdroj. i uzdr. oraz we wszystkich detalicznych składach wód i aptekach. Zamówienia na wodę w pakach po 25 i 50 flaszek w czasie bezmroźnym przyjmuje Składnica Kraj. Związku zdrojowisk i uzdrowisk, Lwów, Romanowicza 9.

Najobfitsza szczawa słono-alkaliczna, jod i brom zawierająca, bogata w cenne składniki mineralne ze zdrojów Tytusa, Celestyny i Klauydi, zastępującej całkowicie wody niemieckie w Kissingen, mianowicie zdroje Rakoczy i Pandur. — Leczenie kąpielami mineralnymi, picciem wód, mięsieniem (massage), gimnastyką zwykłą i ortopedyczną. Prócz zakładowego ordynuje kilku lekarzy. Nowe wzorowo i z komfortem urządzone łazienki, wygodne pomieszkania.

RYMANÓW-ZDRÓJ

450 m. n. p. m. w pow. Sannockim, opodal stacyi kolejowej RYMANÓW, własność hr. Jana Potockiego.

Trzy sezony: pierwszy od 15 maja do 20 czerwca, drugi od 21 czerwca do 20 sierpnia, trzeci od 21 sierpnia do 30 września. Ceny mieszkań i kąpiele w I. i II. sezonie znacznie niższe dla zamieszkujących wille zakładowe. Nowości zaprowadzone w sezonie r. 1911: Nowa murowana kaplica w stylu gotyckim. Cały zakład i wszystkie wille elektr. oświetlone. Połączenie między Zakładem a m. Rymanowem, stacyą kolejową i okolicznymi miastami skutecznia omnibus automobilowy.

Polecane przez Światne Towarzystwo Lekarskie Krakowskie

z pomiędzy dziś znanych przetworów żelazistych jest najłatwiej strawnym i nie psującym zęby środkiem

Liquor Mangano Ferri Peptonati

składu 0·60% Fe i 0·10% Mn

wyrobu

Aptekarza D. Matuli
w Podgórzu (Kraków).

Polecany jako środek lekko strawny, pobudzający apetyt, w błednicy, braku krwi, malaryi, zółtach, w kobiecych i nerwowych słabościach.

Sposób użycia: Dzieciom od lat 12 daje się 2 razy dnia po łyżce od kawy z mlekiem; osoby dorosłe używają 2—3 razy dnia po łyżce stołowej.

Na składzie w każdej większej aptece. - - - - Cena 2 kor. 40 hal.

Wyrób krajowy. — Dwie flaszki wysyłam franko.

Michał Płoński Lwów, pl. Kapitulny 3.

(były długoletni współpracownik firmy I. Drexler i Synowie)

połącza najtaniej: Stołową bieliznę, Chusteczki, Ręczniki, Ściereczki, Bieliznę damską, męską i dziecięcą, Szyfony, Pończochy, Skarpetki, Bieliznę na pościel, Kołdry, Materace, Poduszki, Sienniki, Koce wełniane i bawełniane, Kapy pikowe i trykotowe, Dreluchy na liberyę, Płócenka kolorowe, Nankiny na wspany, Materce jedwabne, wełniane i bawełniane na pokrycie kołder itp. artykuły. Przyjmuje kołdry i materace do przerabiania. — Cenniki i próbki na żądanie.

Rok założenia 1890.

Konces. przez c. k. Wys. Namiestnictwo
Artystyczny Zakład Rytowniczy
wyrób stampilji kauczukowych i tablic metalowych

ROMANA MINKINA

Lwów, ul. Sykstuska 4. (obok hotelu City).

Wykonuje wszelkie grawury

po najtańszych cenach. Zlecenia z prowincji uskutecznia się odwrotną pocztą.

Karol Domiczek

elektrotechnik - mechanik

Lwów, Sykstuska 23. — Telefon 349.

urządza światło elektryczne i przenoszenie siły, wyciągi, zamki, zegary, dzwonki, wodowskazy elektryczne, telefony, gromochrony, ubezpieczenie domów i kas przed włamaniem własnymi wypróbowanymi sposobami. Do starcza i poprawia aparaty lekarskie i maszyny do pisania. Skład świeczników. Wzorowa pracownia fabryczna dla robót nowych i napraw w zakresie mechaniki i elektrotechniki wchodzących.

Zakład i pracownia obuwia ortopedycznego

B. SALESA

absolwenta c. k. muzeum technologicznego we Wiedniu.

Lwów, Jagiellońska 1. 16.

odznaczony na międzynarodowej wystawie w Paryżu złotym medalem „Grand Prix“.

Specjalista obuwia ortopedycznego. Wyrób obuwia z wkładkami pneumatycznymi przy stopie płaskiej. — Zlecenia z prowincji odwrotnie. — Na miarę zużyty bucik.

Z polecenia Towarzystwa ginekologicznego lwowskiego wyrabiam następujące opatrunki (P) położnicze, sterylizowane

GAZĘ odtłuszczoną - - -
jodofanową 10%
jodoformową 10%
wioformową 10% **P**

w pudełkach, zawierających 5 metrów gazy. — **WATE BRUNSA „VIS“** w płatkach P, w kartonach po 100 i 250 gr. Na każdym pudełku jest umieszczona moja firma i litera P, toteż proszę tylko takie przyjmować jako wyrób krajowy. — Polecam również **PASTYLKI SUBLIMATOWE** prof. Obalińskiego. Plastry smarowane z marką „Vis“. — **GAZĘ JODOFORMOWĄ** Dra Bylickiego w formie opaski i **OPASKI OPARZELINOWE** prof. Trzebieckiego i wszystkie inne używane opatrunki.

M. L. DOBROWOLSKI

Mag. farmacyi, właściciel fabryki opatrunków chirurgicznych „Vis“

== W PODGÓRZU. ==

Nowe syntetycznie utworzone purgantia

mają według badań prof. dr. Blumenthala, dr. Bergmana, dr. Marschalla, dr. Franka itd. *nieprzyjemne, a nawet często niebezpieczne działanie uboczne.* — Jakież więc środki czyszczące nadają się w praktyce lekarskiej i są stosowne do stałego, dłużej trwającego używania? Tylko te, które przyrządzono z materiałów roślinnych

i które działają pewnie, wydatnie i bez bólów.

Pil. aperientes Kleewein

są takim środkiem czyszczącym, a skład ich jest: Extr. Cascar. sagrad. rec. parat. Extr. Rhei chinens rec. par. aa 30, Podophyllini. Extr. Belladonae aa 0·50 Pulv. Cascar. sagr. quant. sat. ut fiant pil. Nr. 50 Obduc. c. Sach. alb. et fol. argen.

Cena 2 Kor. = 1-70 M.

1—2 pigulek, zażytych wieczór z wodą, sprowadzają po spokojnie przespanej nocy rano wydatny, bezbolesny stolec. Dlatego od 25 lat zapisują te pigułki przy opieszłości stolca i tegoż następstwach jako *niezawodny* środek czyszczący. Można zapisywać według powyższej formuły lub krócej jako

Pil. aperientes Kleewein.

Próbki dla Panów Lekarzy wysyła bezpłatnie i franco „Adler-Apotheke“ S. E. Kleewein Krems bei Wien

Pijcie i żądajcie wszędzie światowej sławy

PIWA SŁODOWEGO

(Doppel - Malz - Bier) — marki „Schwanenhof“

z Mieszczańskiego Browaru w Litomierzycach (Czechy)

Rok założenia 1720.

Powagi lekarskie zalecają to piwo przeciw niedokrewności, ziemu trawieniu, brakowi apetytu, słabemu odżywianiu ciała. Dla swych wybitnych higienicznych własności ten ulubiony napój podawany jest stale w licznych rodzinach arystokratycznych. Baczność na markę „Schwanenhof“.

Jedyny Zastępca dla całej Galicji i Bukowiny oraz skład w beczkach, butelkach i syfonach

Michał Balas, ul. Kaźmierzowska 41. we Lwowie
Telefon 1523.

Reiniger, Gebbert & Schall

Tow. z o. p.

Lwów, Wałowa 11

Tel. Nr. 671.

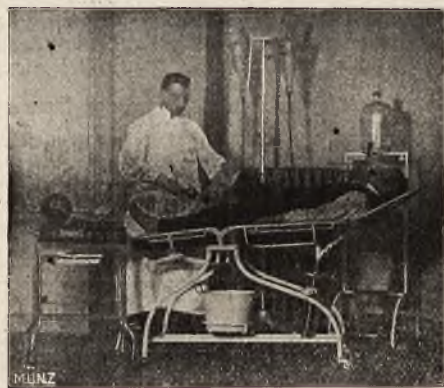
Adres tel.: Aeskułap

pod firmą

Centralny Zakład fabryczny

urządzeń
technicznych, sanitarnych
i naukowych.

Tow. z o. p.

Specjalna Fabryka

Zakładów Elektromedycznych

wyrabia i dostarcza:

Pantostaty: aparaty uniwersalne do galwanizacji, faradacji, endoskopii, kaustyki, elektrolizy, kateforezy, masażu wibracyjnego, trepanacji i masażu pompą.

Roentgenologia: aparat REKORD dla ogólnej praktyki, tani, pojedynczy i wydatni.

Ideal bez przerywacza, o najwyższej wydatności, do prześwietlań, zdjęć czasowych, migawkowych i na odległość do 2 metrów. Aparaty do kateforezy, kąpiele świetlne i t. p.

Bogato ilustrowane cenniki bezpłatnie.

Zawiadomienie.

Zawiadamiam P. T. Lekarzy, że Zakład swój zaopatrzyłem w najnowsze maszyny do ostrzenia, polerowania i aparaty do niklowania — tak, że jestem w możności wszystkim wymogom swoich odbiorców zadość uczynić. — Utrzymuję na składzie wielki wybór wszelkich artykułów w zakresie nożownictwa wchodzących, wyrobów własnych, angielskich i amerykańskich. — Dziękując za dotychczasowe względy — polecam się nadal łaskawym względem P. T. Odbiorców, nadmienając, że ceny są przystępne.

Jan Lauruk
Zakład nożowniczy Lwów, Halicka 6.

Fabryka chemiczna „Laokoon” Lwów

JODOCON

PEPTONUM JODATUM.

Preparat jodowy — chemiczne połączenie Jodu z peptonem (peptonum e carne). Połączenie to nie rozszczepia się w przewodzie pokarmowym — ale zostaje jako takie przez organizm wessane. **Rozszczepianie następuje dopiero w tkankach**, wskutek czego nie powoduje zaburzeń w narządzie trawienia. Zastosowanie **wskazane w wypadkach, gdzie organizm dłuższy czas pod działaniem Jodu zostawać powinien.** — Jodocon wprowadzamy w handel w tabletkach, zawierających 0·05 jodu, posiadającego własności lecznicze 0·2 jodku potasowego.

Rurka z 20 tabletkami 3 kor.

Wyrabia i poleca:

pliny wyjąłowane do wstrzykiwań podskórnych — do każdego pudełka dołączamy **piłniczek**.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodylum purum* — pudełka niebieskie — każda ampulka zawiera 0·05 Natr. kakodylicum.

Neo-Alkarsodylum — pudełko różowe, każda ampulka zawiera 0·05 Natr. metyloarsenic.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodylum ferat.* — po 0·05 Ferrum kakodylic.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodyl. modific.* po 0·05 Atoxyl.

Dra Wewiórskiego *Chinin. kakodylic.* — łączy własności chininy i arseniku.

Ostrzegając przed naśladownictwami, polecamy wyraźnie ordynować:

Alkarsodylum Laokoon.

--- APTEKA ---

i Laboratorium chemiczno-farmaceutyczne SZYMONA HAYA

c. i k. dostawcy nadwornego we Lwowie - - -

wyrabia i poleca swoje wyjąłowane płyny do wstrzykiwań podskórnych w zatopionych rurkach (ampoules). — Do każdego pudełka dołączam piłniczek.

„Hay” Arkosydyl

każda rurka zawiera 0,05 gr. Natr. kodyl. w 1 cm.³ wody przekroplonej.

Wskazania: Scrophulos., Diabetes, Anaemia, Malaria, Neurastenia itd.

CENA PUDEŁKA (10 rurek) 2 kor.

Nowość! Arsacetin „Hay” Nowość!

jest **mniej trujący**, jak Atoxyl, ma równe własności lecznicze z Atoxylem, daje się **sterylizować bez rozkładu**. Każda rurka zawiera 0,10 gr. Arsacetin w 1 cm.³ wody przekroplonej.

CENA PUDEŁKA (10 rurek) 2 kor. 50 h.

„Hay” Neo-Arkosydyl

każda rurka zawiera 0,05 gr. Natr. methylarsen. w 1 cm.³ wody przekroplonej. — Wskazania: Bronchitis, Chlorosis, Dermatoses itd.

CENA PUDEŁKA (10 rurek) 2 kor.

Nadto wyrabiam i utrzymuję stale na składzie następujące kombinacje:

Aether depurat. c. Camphor. resubl. 0,10 per 1 cm.³ — Camphora resubl. 0,10 c. Ol. amygd. per 1 cm.³ — Cocain hydrochl. „Merck” 0,01 Sol. Na Cl. physiol. per 1 cm.³ — Cocain hydrochl. „Merck” 0,02 Sol. Na Cl. physiol. per 1 cm.³ — Ergotin Bombellon 0,20 per 1 cm.³ — Ergotin Bombellon 0,50 per 1 cm.³ — Ergotin Bombellon 1,00 per 1 cm.³ — Morphin hydrochl. „Merck” 0,01 per 1 cm.³ — Morphin hydrochl. „Merck” 0,02 per 1 cm.³ — Novocain 0,02 Adrenalin gttā I. Na Cl. physiol. per 1 cm.³. Znakomite anaestheticum lokalne w praktyce dentystycznej.

Wszelkie inne kombinacje wykonuję na zamówienie w najkrótszym czasie.

Uprasza się, celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując, używać zawsze formułki: ORIGINAL „HAY”

Droguerya

S. WOJCIECHOWSKIEGO I SKI
Przemysł
tylko ul.
Razimierza Wielkiego 3.

— poleca —

— środki opatrunkowe —
i przyrządy chirurgiczne.

Dla PT. Lekarzy ceny specjalne.

Zastępstwo na Przemysł

Desoderolu
środku desinfekcyjnego 100% skoncentrowanego.

Wina Lecznicze

przez pierwszorządne powagi lekarskie zalecane

u firmy

DIDOLIĆ I PRPIĆ

Lwów, tylko ul. Czarnieckiego 1. 3.

Próbki i cenniki wysyłamy na żądanie bezpłatnie.

Pierwsza, największa, 25 pokoi, obficie zaopatrzona

HALA OKAZYJNA DOROTEUM

we Lwowie, tylko przy ul. Lindego 6 (boczna Kopernika).

Obecnie są następujące przedmioty tanio do nabycia: sypialnie i salony, urządzenia biurowe i kancelaryjne, urządzenia pokoi męskich, szafy na książki, biurka, biblioteki, krzesła, kredensy, stoły, otomany, sofy, kanapy, lustra, lampy, zegary, dywany perskie i inne, portyery, obrazy, miedzioryty, starożytności, mebelki, porcelany, kasy ogniotrwałe, meble mosiężne, żelazne, blaszane, jak i wogóle wszelkie urządzenia domowe po nader niskich, frapujących cenach.

UWAGA. Odsprzedającym swoje urządzenia domowe płacimy najuczciwszą cenę, — załatwiamy zmiany, wymiany i przechowania.

DOROTEUM, Lwów, ul. Lindego 6 (boczna Kopernika).

Porozumienie z prowincją listownie.

Syr. Hypophosph. Comp. Dr. Egger

Od dziesiątek lat w najszerzych kołach lekarskich uznane i

szerokie zastosowanie mające Roborans i Tonicum, działające zawsze pewnie przy anemii, neurastenii, braku apetytu itd.

Fiaszka oryg. 330 gm. = 2 40 kor., fiaszka oryg. 660 gm. = 4 80 kor.

Preparaty Bilenu,

środka przeczyszczającego, stosowanego przez odbytńcę, sporządzone ze składników żółci, wpływających na ruch robaczkowy kiszek, odszczególniające się pewną i szybką skutecznością. — **Czopki bilenowe (I i II) i tabletki do lewatyw bilenowych.**

Oryginalne pudełko z 6 sztukami 2 50 kor.

Dr. LEO EGGER & J. EGGER, Budapest Ul. Révay-ut. 12.

KRZANOWSKI i KLUK

— przedtem K. Frydman —

Pierwszorządny Magazyn i Pracownia Sukien Męskich

Lwów, ul. Kopernika 1. 2.

(vis-a-vis Apteki WP. M. Mikolascha)

polecają na sezon wiosenny wielki wybór najmodniejszych materiałów angielskich z pierwszorządnych fabryk. Wykonujemy rzeczy wykwintnie podług ostatniej mody, jak fraki, angiezy, smokingi, ulstry, raglany, palta wiosenne, ubrania marynarkowe, stroje polskie itp., wchodzące w zakres krawiectwa. Pozwalamy sobie jeszcze nadmienić, że na życzenie Szanownych Panów wysyłamy na prowincję całą kolekcję bogato zaopatrzonych próbek, oraz przykrawacza do wzięcia miary.

„ZDROWIE”

Fabryka wód mineralnych i napoi musujących

polecona i pod kontrolą Towarzystwa lekarskiego pozostająca

wyrabia wszelkie wody sztuczne, stołowe i lecznicze oraz napoje musujące najlepszej jakości.

LWÓW, BAJKI BOCZNA.

TELEFON Nr. 544.

FABRYKA PRZETWORÓW LECZNICZYCH Eugeniusza MATULI

w RADOMYŚLU WIELKIM poleca przetwory własne:

Kamphenol Prof. Dra Chlumskyego.

Znakomite Antisepticum: ropniakach, czyrakach, przetokach gruczołowych i t. p. Cena fiaszki Kor. 2.—.

Pilulae medic. Matula.

Pilulae natr. arsenic. comp. Każda pigułka zawiera: Natr. arsenic. 0.0005 Ferr. protokol. 0.05. Chinin hydr.-Calc. glycerin. phosphor. Extr. Colae spis. aa 0.03. Extr. nucis vom 0.005. Pulvis rhei q. s. Pigułki te są obdukuwane cukrem. Cena za fiakon o 100 pig. Kor. 4.—. Wydaje się jedynie na przepis lekarski.

Ferrophosphat (Syr. ferr. mangan hypophosphor. comp.)

w działalności identyczny z Syr. Fellowa, Dra Eggera itp.

Nieoceniony jako tonicum w przypadkach niedokrewności, w cierpieniach narządu nerwowego, krzywicy, neurastenii, itp. Zawiera: żelazo, mangan, wapień, potas, chininę, fosfor, strychninę, kwas i sole hypofosforowe rozpuszczone w syropie. Skład chemiczny podany na każdej fiaszce. Ferrophosphat MATULI wydaje się jedynie w aptekach na przepis lekarski. Cena za fiakon Kor. 2.—. Sposób użycia: 2—3 razy dziennie łyżeczkę od kawy w 1/4 szklanki wody. Do nabycia we wszystkich aptekach.

Sapomenthol. (Maść Sapomentholowa).

Zawiera ciała lotne jak: olejki eteryczne, kamforę, amoniak, alkohol, mentol, itp., które przetwarzane na gorąco w maszynach parowych z mydłem, dają jednolitą masę, łatwo dokładnie wetrzeć się dającą. W użyciu przyjemny, o miłej woni. **Działa znakomicie w bólach reumatycznych różnych postaci**, specjalnie w reumatyzmie mięśniowym, lumbago, ischias, nerwobólach itp. W działaniu szybki i często pewny nawet w wypadkach, gdy inne leki skutku nie wywierają. Skuteczność Sapomentholu stwierdzają liczne poświadczenia lekarskie, jakoteż badania, czynione na klinice wiedeńskiej na oddziale III. Sposób użycia: Odpowiednie części ciała naciera się silnie, poczem owija takowe watą lub flanelą.

Do nabycia we wszystkich aptekach, po cenie za mały słoik Kor. 1 40, za duży Kor. 5.—. Tylko w oryginalnych słoikach.

Preparata powyższe są do nabycia we wszystkich aptekach. Skład główny w aptece WP. Piotra Mikolascha.

Uprasza się celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując używać zawsze formułki: oryginal. Matula. Nazwy, marka ochronna i opakowanie prawnie zastrzeżone. Broszury i próbki dla Panów Lekarzy gratis i franco przesyła Laboratorium i Fabryka przetworów farmaceutycznych **EUGENIUSZA MATULI w Radomyślu Wielkim.**

Czesław Hincinger

Biuro techniczne dla urzędzeń maszynowych i budowlanych. — Maszyny, narzędzia, artykuły techniczne. — Urządzenia sanitarne itp. :: Pralnie mechaniczne itp.

Lwów, Kraszewskiego 25.

POTY

Zaleca się Panom Lekarzom **Unguent. formentoli glycerin.** 5 i 10% Bernatzika przeciw poceniu się stóp i rąk. Bernatzika maść glicerynowa: formaldehydowa przeciw poceniu się stóp i rąk jest najlepszym środkiem zapobiegawczym przeciw przemoczeniu stóp i zaziębieniom. — **Klinicznie wypróbowana! — Skutek rychły!** — Zaprowadzona w armii austriackiej

BERNATZIKS Salvator-Apotheke, Mödling b. Wien. Do nabycia we wszystkich aptekach. Skład główny dla Wiednia: M. Kris, k. k. Feldapotheke, I., Stephansplatz; C. Haubners Engelpotheke, I., Bognergasse 9. — **Maść bez tłuszczu.** — Prospekty we wszystkich językach krajowych. Prosimy żądać przysłania próbek.

Księgarnia Jana Maniszewskiego we Lwowie, Wałowa 7. (dom p. Bałabana)

poleca ostatnie wydawnictwa:
 Baczyński J. Dzieje Polski, wyd. ozdobne z ilustr. w 2 wielkich tomach w oprawie, kor. 20.—
 Dzień-dzień, gimnastyka japońska, kor. 2.—
 Listy miłosne Marianny d'Alcoforado, tłumaczenie i wstęp St. Przybyszewskiego, K 1'50,
 Mulford P. Moc ducha. Zasady wzmocnienia ducha i ciała, kształcenia siły i woli i osiągnięcia prawdziwego szczęścia, K 3'60,
 Mulford P. Sztuka życia, czyli rady przeciwko śmierci, K 2'40,
 Zubrzycki T. Ludzie-Olbrzymi, cykl fragmentów z doby napoleońskiej, z przedmową Wl. Belzy, K 2'40.
 Księgarnia poleca również swój bogaty skład dzieł w różnych językach. Nowości polskie i zagraniczne otrzymuje zaraz po wyjściu. Na żądanie wysyła do przejrzenia. — Zlecenia z prowincji załatwia odwrotną pocztą.

STANISŁAW PŁOŃSKI — LWÓW, AKADEMICKA 4.

POLECA NAJTANIEJ I W WIELKIM WYBORZE

KALOSZE I ŚNIEGOWCE — NIEPRZEMAKALNE
 OKRYCIA — RĘKAWICZKI — SZELKI — PARASOLE.

5% na dochód funduszu dla wdów i sierot po lekarzach.

GUSTAW SZANCER

aptekarz w Skolem poleca:

Syrupus kalii sulfoguaiacolicus codeinatus

Zawiera w 100 częściach 10 procent kalii sulfoguaiacolicus i 0.20% Codeini muriat: Merck.

Zastępuje w zupełności wyroby obcokrajowe, jak: Sirolin, Sorisin i tym podobne.

Każda flaszka Syropu zaopatrzona dziesięcioma markami halerzowemi Towarzystwa Samopomocy Lekarzy w Krakowie.

Dotychczas zużyto na fundusz dla wdów i sierot po lekarzach 254.000 znaczków za kwotę 2.540 koron.

Cena flaszki 2 korony.

5% na dochód funduszu dla wdów i sierot po lekarzach.

GOTOWĄ BIELIZNĘ

damską, męską, dla dziewcząt, chłopców i dzieci. — Bieliznę pościelową, całe wyprawy ślubne, wyprawki dla niemowląt starannie wykonane — po cenie najniższej — poleca założona w r. 1883 firma

WIKTOR SEDLACZEK

we Lwowie, pl. Kapitulny 1. 3.

Wyrabia też każdą bieliznę dla P. T. Lekarzy, szpitali i sanatoryjów na zamówienie podług miary lub wzoru, w terminie oznaczonym. Poleca znane ze swej dobroci i trwałości: Kołdry szyte i pościel wyrobu własnego. Sprzedaje również po cenie bardzo niskiej w sztukach i na miary: Czysto lniane płótna. — Bieliznę stołową, ręczniki, ścierki, chustki do nosa. — Schrolla szyfony, perkaliny, dymy, weby i molinosy Sedlaczka są najtanszym i najtrwałszym materiałem na każdą bieliznę. — Pończochy damskie i dla dzieci. Skarpetki męskie i dla dzieci. — Cenniki i próbki posyła na żądanie. — Zamówienia z prowincji wykonywa najrzetelniej, za zaliczką.

KEFIR dostawia do mieszkań
MLECZARNIA PRZEWORSKA
 we Lwowie
 ulica Polna 1. 25. — Telefon Nr. 835.

Od kilku lat przez lekarzy z znakomitym skutkiem zalecany
Mgr. I. Bojarskiego
 do nabycia we wszystkich aptekach.
 Główny skład wysyłkowy J. HAY, ck. nadw. dost., Lwów.
 Cena za flakon 75 hal.

Światowej sławy źródła VICHY

własność francuskiego państwa.

Administracja: PARYŻ — Boulevard des Capucines 24.

polecane przez powagi lekarskie:

Célestins: w chorobach nerek, cierpieniach dróg moczowych, dnie i cukrzycy.

Grande-Grille: w kolkach wątrobowych i kamykach żółciowych w zastojach w zakresie organów jamy brzusznej

Hôpital: we wszystkich niestrawnościach.

Przetwory: Sole do kąpieli i picia - - - - - pastylki.

Składy we wszystkich handlach wód mineralnych i aptekach.

Prawdziwe tylko wtedy, gdy kapsle i etykiety noszą firmę źródła.

Należy zawsze podawać dokładnie nazwę żądanego źródła.

Zakład artystyczno - rytowniczy Maks Glaserman

Lwów, ul. Sykstuska 17. — Telefon 1585.

poleca

P. T. Lekarzom tablice i napisy emaliowane, trawione na szkłe, marmurze i mosiądzu, oraz stampilie, pieczęcie itp.

Magazyn i pracownia wyrobów złotych i srebrnych

Adam Batko

Lwów, Kopernika 1. 12.

Przyjmuje laski, papierośnice, torebki do naprawy itp. po cenach najtańszych.

K. ZIELIŃSKI OPTYK I MECHANIK

Kraków, Rynek gł., A-B, 1. 39.

poleca Wnym Panom P. T. Okulistom swoją, pierwszą na Galicyę, szlifiernię szkieł optycznych,

urządzoną podług systemu metrycznego z popędem motorowym. Jako specjalność szlifuje wszelkie soczewki kombinowane z szkła białego, dymnego i niebieskiego. Zarazem poleca swój magazyn obficie zaopatrzonego we wszelkiego rodzaju wyroby optyczne, aparaty elektryczne lekarskie i t. p. Utrzymuje w znacznym wyborze sztuczne oczy ludzkie.

SANATORYJUM DLA CHORYCH PSYCHONERWOWYCH LWÓW, „NAD ŻELAZNĄ WODĄ“.

Przyjmuje się chorych, dotkniętych wszelkimi postaciami chorób umysłowych, tudzież psychoneurwiami padaczkowemi, hysterycznymi i choreatycznymi, jak również alkoholistów i morfinistów. — Zbudowane i urządzone na wzór sanatoryjów zagranicznych, daje sposobność stosowania wszelkich najnowszych środków i sposobów leczniczych, a szczególnie kąpieli przydużnych (Dauerbäder). — Postępowanie z chorymi z powodu ograniczonej liczby ściśle indywidualizujące. — Opieka domowa. Obfitość rozrywek. — Staranie o odpowiednie zajęcie dla chorych. — Możliwie największa swoboda.

Cena 10 K za dobę i więcej. Bliższe szczegóły na żądanie.

DR. JAN ŚWIĄTKOWSKI, kierujący lekarz.

MATTONIEGO GISSHÜBLER

naturalna szczawa alkaliczna jako źródło lecznicze od lat setek uznana we wszelkiego rodzaju niezżytach przewodów oddechowych i narządów trawienia, w gościecu, katarze żołądka i pęcherza. Pieceniom dla dzieci, rekonwalescentów i podczas brzemienności.

Henryk Mattoni

KARLSBAD — FRANCENSBAD
WIENIĘ — — BUDAPESZT

SANATORYUM Dr. K. DŁUSKIEGO

Zakopanem
dla chorych piersiowych
otwarte przez cały rok.

Piękny widok na TATRY. Wystawa pokoi południowa. — Centralne ogrzewanie, elektryczne oświetlenie, wodociąg gorącej i zimnej wody na wszystkich piętach, winda elektryczna, kamera dezynfekcyjna, pokoje izolacyjne dla chorób zakaźnych, odkażanie naczyń, pracownia Rontgena.

Czytelnia, sala teatralna, kaplica, telefon, telegraf, poczta i konie w Zakładzie.

Ceny bardzo umiarkowane, od 11 koron za mieszkanie, utrzymanie i kurację.

Rządowo uprawniona

Fabryka wód mineralnych sztucznych i specjalnych leczniczych pod firmą

K. RZĄCA i CHMURSKI

w Krakowie, ul. św. Gertrudy 4.

wyrobia pod kontrolą Komisji Przemysłowej Tow. Lek. Krak. polecone przez toż Towarzystwo

Wody mineralne

odpowiadające składem chemicznym wodom: Bilińskiej, Giesshüblerskiej, Selterskiej, Vichy, Marienbadzkiej, Homburg, Kissingen, tudzież

specjalnie lecznicze

jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną oraz normalne wody mineralne z przepisu Prof. Jaworskiego.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach.

Cenniki na żądanie franko.

Ilustrowany cennik

Bandaży na przepukliny

wysyła gratis i franco

M. L. POLACZEK

Sambor V/11.

Wdowa po lekarzu

p. Krańska

udziela lekcyi języka francuskiego i angielskiego.

Mieszka:

Lwów, ul. Długa, 33 parter, w podwórzu.

Salzbrunner Oberbrunnen

leczy

nieżyty narządu oddechowego i narządu trawienia, kamienie żółciowe, cierpienia nerek i pęcherza, rozedmę, astmę, jakoteż

następstwa grypy.

Wysyłka: GUSTAW STRIEBOLL, Bad Salzbrunn, Śląsk.

Apteka pod złotą gwiazdą

Piotra Mikolascha

we Lwowie

wyrobia:

Syrup sulfogwajakolowy

i Syrup sulfogwajakolowy z kołą

Syrup Sulfogwajakolowy kosztuje K 2-00 z kołą „ „ „ 2-50

Wydaje się tylko na przepis lekarski.

Poleca ustalonej sławy **wina lecznicze** przez dra Karola Mikolascha pierwsze w Austrii w roku 1870 wprowadzone. Wino Chinowe, Chinowo-żelaziste, Kaskarowe, Condurango, Borówkowe, Rumbabarowe, Pepsynowe, Cola, Peptonowe, Malaga, Tokaj stary, Cognac najlepszy. Zaoatrzone atestami pierwszorzędných powag lekarskich i naukowych. Główny skład wszystkich specyfików krajowych i zagranicznych.

CHEMIA I MIKROSKOP

są dziś najpotężniejszą bronią w rękę fabrykanta tutek i bibulek cygaretowych.

Już nadszedł ten czas, że laika, wyrabiającego tutki cygaretowe, nie można nazwać na seryo fabrykantem. Dziś, chcąc palaczom dostarczyć wyrobu o ile możności jak najmniej szkodliwego, konieczną jest dokładna znajomość chemii, mikroskopu i odnośnych ulepszeń technicznych. To też na podstawie mych własnych rozbiórów chemicznych i badań mikroskopowych, oraz na podstawie wyrobionego smaku i fachowych mych wskazówek, mam zrobioną bibulkę cygaretową, znaną ogólnie pod nazwą

„SALVESOL -- NORIS“.

Nie wyliznam zalet, jakie posiadają owe tutki cygaretowe „Salvesol-Noris“ z wata w ustnikach teje samej nazwy, gdyż są powszechnie znane i ulubione tak w kraju jak i zagranicą.

Do nabycia we wszystkich trafikach.

M^R. W. BELDOWSKI

Fabryka tutek i bibulek cygaretowych w Krakowie.

„OLLA“

jest dowodnie najlepszą higieniczną specjalnością

GUMOWA

pełna gwarancya

Wszędzie do nabycia

Cenniki darmo

wysyła „OLLA“

fabryka gumy

Wiedeń II, 408

Praterstrasse 57

Praterstrasse 57

Proszę baczenie uważać aby Pański dostawca dał Panu „OLLA“. Bardzo interesujące, pouczające i oryginalne cenniki gratis.

„OLLA“ Centrala specjalności gumowych.

Wiedeń II, 408
Praterstrasse 57.
Próbki dla P. P. lekarzy darmo.

„OLLA“

Polecone przez przeszło 2000 lekarzy. — Do nabycia we wszystkich aptekach i lepszych droguer.

Cena 4, 6 i 8 kor.

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić Panów Lekarzy, że już otworzyłem

APTEKĘ przy ul. Hetmańskiej (Hotel Victoria).

ANTONI GROBLEWSKI.